REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numer de Dumineca 51.)

„GAZETA" iese în ne-care ḑi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șese luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tote oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 279.—Anul LXVII. Brașov, Vineri 17 (30) Decemvrie. 1904.

Care este învĕțătura?

(st.) Cel-ce stă la o parte și ascultă cu inimă dréptă și fără patimă neînțelegerile ivite pe tema violărei constituției între partidul liberal maghiar și între partidele oposiționale maghiare, multe învĕțături póte sĕ scótă din aceste neînțelegeri.

Inainte de tóte audênd cuvêntul *constituțiune*, care de câte-ori trebue sĕ-l scrie cei-ce se hărțuesc, ori sĕ-l pronunțe, ișĭ dau ochii peste cap, par-că ar rosti un cuvênt așa de sfânt, încât n'ar fi permis sĕ-l rostéscă ședênd pe scaun, orĭ cu pălăria în cap. Și totuși sfințenia acésta vedem, că este luată în deșert și de unii și de alții.

Ce este constituțiunea unei țeri?

Astăḑi o sciu și copiii absolvenți ai unei școli primare, că este complexul legilor, ce garantéză cetățenilor diferitele libertăți. Constituția sunt legile fundamentale ale unui stat, legi carĭ fixéză drepturile și datoriile nu numai ale cetățenilor, dér și ale guvernanților și ale Corónei.

Și legile acestea, sunt legi, ce se votéză pentru sute de ani și numai după sute de ani, décă cere necesitatea, se mai adaugă ceva la ele. Ast-fel Ungurii se laudă, că constituția lor este de-o miie de ani.

Este prin urmare aprópe de mintea omului, că nisce legi atât de strașnic întemeiate trebue sĕ fie păzite în adevĕr ca ceva sfânt și nu e permis sĕ fie sguduite.

Dér óre egala îndreptățire a limbilor și popórelor din acest stat poliglot, nu este înscrisă și ea în legile fundamentale ale țerii?

Noi scim, că da.

Și cu tóte acestea parlamentul ungar în activitatea sa de trei-ḑecĭ și atâția de ani, prin legile aduse împotriva dreptului limbei naționalităților, — ce-a făcut alta, decât mereu a nesocotit legile fundamentale, constituția? Și nimeni din cei ce astăḑi susțin, că disolvarea dietei în exlex e o violare de constituție, nu și-a bătut capul cu acéstă nesocotire. Din contră tóte partidele maghiare aplaudau, fiind-că toți aveau înaintea ochilor chimera, pe care o considerau mai pe sus de cât însăși constituția, și chimera acésta era: „statul național maghiar!"

Și unii și alții dintre combatanți pretind, că vor „sĕ salveze" constituția.

S'o salveze, nu ne pare rĕu, dér s'o respecteze în viitor mai drept și mai cinstit față cu toți fiii patriei.

Este în adevĕr de mirat, că atâția ómeni cu carte și scriitori învĕțați, cunoscĕtori ai trecutului, când iau condeiul în mână sĕ lumineze pe compatrioții lor, cum de nu vĕd în labirintul trecutului de cât cărările încurcate ale egoismului de rassă și n'au ochi pentru interesele generale ale tuturor locuitorilor țerii? Și ḑilnic veḑi lăudându-se prin foile maghiare pe cei jurnaliști lacomi de a se vedé stăpâni, că ei și numai ei sunt cei ce portă făclia sciinței în mână, cu care sunt chemați a deslușĭ întunecimile trecutului în privința constituției și a legilor.

Făclia? Apoi décă e făclie, ar trebui sĕ rĕspândéscă lumină pentru toți și nu numai pentru unii, căci lumina și dreptul nu se pot monopolisa numai în favorul unora, ci trebue lăsate spre binele tuturor.

Acte și fapte.

II.

Am ḑis, că vom reveni la „broșura roșie" intitulată „Alegerea municipală din Scheiul Brașovului dela 3 Dec. 1904. Acte și fapte".

Ințelepciunea vieței te sfătuesce a te feri de necuviință și de pĕcat, décă voiescĭ sĕ nu te certĭ cu adevĕrul. Odată pĕcatul sĕvîrșit, nu-ți rĕmâne decât séu a-l mărturisi și a te îndrepta, séu la din contră, vrênd a-l acoperi și ascunde dinaintea lumei, vei ajunge pe povîrnișul minciunei și a falsificării actelor și faptelor.

Așa au pățit'o și autorii broșurei, despre care vorbim. Avênd pe suflet un pĕcat, comis cu ocasiunea alegerei amintite din Scheiŭ, ei au credut, că se vor puté spăla de el, décă vor scrie o broșură de 72 pagine de tipar, împroșcând „Gazeta" nóstră, pe proprietarul ei, clubul comitatens român și pe toți câți condamnă purtarea lor nechibzuită și neromânéscă.

N'ar mai fi de lipsă sĕ țintuim acéstă purtare. Cetitorii noștri o cunosc deja și bunul simț le spune, că a te rupe de fratele tĕu și a cere ajutor strĕin, ca sĕ-l covîrșescĭ, numai lucru demn și leal nu póte fi.

Dér autorii broșurei ridică — pentru a se justifica — grave invinuiri în contra nóstră, carĭ am stigmatisat cu asprimea meritată procederea lor trădătóre de interese comune naționale și de interese ale Românilor scheieni, și la aceste învinuiri trebue sĕ mai revenim, ca s'arătăm cât de neadevĕrate, tendențióse și false sunt datele pe carĭ se baséză.

„Gazeta Transilvaniei" și proprietarul ei — ḑice broșura — se tem de lumină și adevĕr, căcĭ altfel n'ar fi refusat a publica declarațiunea-protest „nevinovată" a celor cu pricina.

Sĕ lăsăm sĕ vorbéscă „actele și faptele recĭ" cum s'au petrecut în adevĕr, ca sĕ se pótă cunósce mai bine „nevinovăția" dumnealor.

Ce au vrut autorii broșurei cu „declarațiunea-protest?" Ni-o spun înșișĭ. Au vrut sĕ rĕspundă prin ea la atacurile „Gazetei" încercând totodată a se justifica de ce au spart solidaritatea clubului nostru municipal și de ce s'au aliat cu strĕinii pentru a rĕsturna hotărîrea acestui club.

Ei bine, aprópe tot ce se aduce înainte în acea declarațiune-protest pentru scopul acesta, este orĭ neadevĕrat, orĭ cu totul schimosit și tras de pĕr.

Nu e adevĕrat, că la consultările clubului au fost invitate numai astfel de persóne, despre carĭ se presupunea dinainte, că vor sprijini lozinca unui anumit partid bisericesc. Invitarea s'a făcut ca și altădată, avênd în vedere numai interesele generale românescĭ din comitat. Cea mai viuă dovadă, că așa s'a petrecut lucrul și nu altfel, e faptul, că la aceste consultări au fost presenți mai mulți chiar dintre subscriitorii declarației-protest, precum Vasile Voina, Dr. E. Mețianu, N. Sulică ș. a.

De ce acești domni, dintre carĭ unul a luat chiar cuvêntul în cestiunea candidărei noilor membrii municipali la 27 Noemvrie a. c., când au asistat la consfătuirea clubului, n'au sciut nimic despre pretinsele greșeli neescusabile și „acte de volnicie", ce s'ar fi făcut cu ocasiunea pregătirilor pentru alegerea municipală din partea clubului și a conducĕtorului sĕu? De ce numai la 30 Noemvrie — li-s'au deschis ochii, că, ḑĕu, la Casină n'a fost representat, de cât „partidul domnesc", ér „agreații poporului" au rĕmas toți pe din afară, nebăgați în sémă, urgisiți și prigoniți până la esterminare (stîrpire)?

Lucru fórte ușor de înțeles. Cum mărturisesce broșura însăși, la contra-întrunirea ținută după consfătuirile clubului, n'a fost vorba mai mult de aceea ca interesele Scheiului sĕ fie apĕrate la noua alegere, ci de aceea, ca sĕ fie realésă o singură persónă, chiar cu prețul desbinării între frați și a umilirei față cu conlocuitorii noștri de alt neam.

Pentru ca sĕ fie reales A. Vlaicu, care nu mai figura pe lista clubului, s'a hotărît „contra-acțiunea", s'a proclamat spargerea solidarității și s'a făcut apel la ajutorul alegĕtorilor maghiari din Scheiŭ, ér după tóte aceste s'a publicat broșura roșie, în care vedem declarațiunea-protest, în care A. Vlaicu și-a formulat un vot de încredere, într'un protest ce l'a scris și l'a provĕdut cu vre-o 200 subscrieri, pretinși alegĕtori din Scheiŭ, dintre carĭ însĕ nici a treia parte n'au avut drept de vot la alegerea din 3 Dec.; apoi același A. Vlaicu disprețuind și negând tot, până și esistența clubului nostru, și-a făcut cu propria sa subscriere reclama cuvenită ca „omul cel mai poporal" până și la Ungurii din Scheiŭ. In fine totul a fost încoronat de un essay al profesorului Sulică, o încercare fórte cutezată stilistică de a presenta pe A. Vlaicu ca personificare a principiului „patriotismului local" scheian.

Așa s'a întêmplat, că acolo, unde singur era permis de disciplina națională, adecă în sînul clubului, cei nemulțumiți n'au ridicat nici o plângere. Cu ce drept vin ei apoi, după ce la alegere s'au rupt cu totul de club, apelând chiar la sprijinul alegĕtorilor maghiari, sĕ mai protesteze, că n'au fost ascultați și dorințele lor n'au fost băgate în sémă?

Eată causa de ce „Gazeta" nu a mai putut publica acea declarațiune-protest, care și altfel după alegere era întârḑiată.

Dér — ḑice A. Vlaicu — n'a fost nimic cu voturile strĕine. Acestea au venit atrase de „entusiasmul și pofta de a învinge" ce „s'a transplântat repede pe strade" și a alarmat și pe alegĕtorii ungurĭ.

Sĕ vedem cum stă lucrul! Căcĭ décă nu erau aceștia, cum putea fi ales A. Vlaicu cu „majoritate sdrobitóre"?

Vlaicu spune un neadevĕr când ḑice, că cu lista clubului au votat vre-o 16 neromânĭ, ér cu cea contrară numai vre-o 30.

Adevĕrul este următorul: Cu lista clubului (lista verde) au votat 84 Românĭ și 6 neromânĭ, carĭ și-au dat votul de bună voie și neinfluințați. Cu totul 90 voturĭ.

Cu lista roșie au votat 107 alegĕtori, dintre carĭ 58 Românĭ și 49 neromânĭ. Afară de acésta au votat cu o listă galbenă (mixtă) și una albă 15 Românĭ; 1 vot a fost anulat. Resultatul în ce privesce forțele părților combatante române, fără de voturile strĕine, se presentă dér așa: De oparte 84 voturĭ române cu lista verde a clubului și de altă parte 73 voturĭ române carĭ au votat cu lista roșie, galbină (mixtă) și albă.

Unde era dér „majoritatea sdrobitóre" a lui Vlaicu, décă nu săreau în ajutor voturile ungurescĭ?

Cu aceeași virtuositate, cu care se încércă a seduce pe cetitor sĕ crédă, că în adevĕr tótă afacerea cu angajarea voturilor strĕine a fost numai o jucărie nevinovată, ce nu póte prejudeca întru nimic vaḑei și intereselor române, A. Vlaicu subscrie la protestul ticluit de el în contra „Gazetei" și a corpului didactic „venetic", fără de nici o jenă muncitori cu ḑiua și servitori din Scheiu cu duiumul, subscrie pe mulți carĭ de mult timp nici nu mai petrec în Brașov și n'au nici o scire de rolul ce li-se atribue, alții carĭ nu sciu sĕ scrie și n'au ideiă de onórea ce li se face și așa mai departe.

Așa se pregătesce materialul pentru-ca sĕ pótă veni cutare fóie din Sibiiu sĕ pună pecetea dedesupt, că tot ce se povestesce în broșura din cestiune este numai „curatul adevĕr" și nimic alta.

Intr'aceea aicĭ se petrece ceva, ce la Românii brașovenĭ nu s'a mai pomenit, ceea-ce ne face sĕ ne punem întrebarea: de ce nu vedem nicăiri pe cele 72 pagine ale broșurei roșii nici măcar -c'un cuvințel rĕsuflând dorința leală ca divergențele sĕ se aplaneze cel puțin în viéța politică pe calea bunei înțelegerĭ? De ce face o plăcere autorilor ei de a se gera ca o fracțiune deosebită.?

Despre acésta ne va da deslușire timpul cel mai apropiat, când vor mai veni și alte alegerĭ și când celor ce au voit sĕ fie „invingĕtori" cu orĭ-ce preț li-se va cere sĕ dea revanșă.

Am dori sĕ ne înșelăm. Am dori sĕ se realiseze ce se ḑice în broșură despre judecata poporului din Scheiu că e dréptă și, décă pentru moment ajunge a devia sub influințe strĕine, revine érăși la cumpĕna dréptă a convingerilor drepte.

Revistă politică.

Braşov, 16 (29) Decemvrie.

Speranţele acelora dintre politianii maghiarĭ, carĭ mai credeau totuşĭ, că în ora din urmă va fi cu putinţă o împăciuire între guvern şi partidele din oposiţie, — nu s'au realisat. Tóte încercările făcute în acest scop s'au zădărnicit, parte fiind-că ele s'au pornit pe o basă care nu putea fi primită de ministrul preşedinte Tisza, parte din causă că acesta n'a vrut sĕ cedeze nimic din punctul sĕu de vedere în situaţiunea politică de faţă.

In starea acésta încurcată şi cât se póte mai primejdiósă, *s'a redeschis erĭ la 28 Decemvrie dieta.* In acéstă şedinţă s'a întêmplat ceea-ce prevĕdusem. Imediat după deschidere ministrul preşedinte *Tisza* a cerut cuvêntul şi din nou a rugat oposiţiunea sĕ nu împedece votarea indemnităţii budgetare pe timp scurt, pentru-ca sĕ nu fie silit a disolva dieta şi a orêndui alegerĭ dietale nouĕ în stare de ex-lex. A anunţat tot-odată ministrul preşedinte, că viitórea şedinţă a dietei se va ţinĕ la 3 Ianuarie 1905, când, probabil se va ceti rescriptul regesc de *disolvare a parlamentului.*

S'a anunţat la cuvênt contele Albert *Apponyi.* In numele oposiţiunei unite el a declarat, că *guvernului actual nu i-se va vota indemnitatea* şi că hotărîrea de la 18 Noemvrie o va considera oposiţia de *nelegală şi pentru viitórea dietă.*

In urma acestei declaraţiunĭ ministrul preşedinte *Tisza* a luat din nou cuvêntul şi a declarat, că *acum nu mai rĕmâne altceva, decât ca dieta se se întrunescă la 3 Ianuarie pentru a i-se ceti rescriptul de disolvare.*

A luat apoi cuvêntul contele Iuliu *Andrassy.* El a făcut istoricul acţiunei sale de împăciuire şi a arătat, ce mare atingere i-se aduce autorităţii corónei prin aceea, că se vor orêndui alegerĭ nouĕ în stare de *ex-lex.* A mai ḑis Andrassy, că nu i-ar fi permis guvernului sĕ dea un astfel de sfat corónei. Nu trage la îndoială, ba recunósce chiar dreptul corónei de a disolva dieta şi în stare de *ex lex*, cu tóte aceste el nicĭ-o-dată n'ar da corónei un astfel de sfat, asupra îndreptăţirii căruia ar puté sĕ se nască îndoelĭ în ţéră.

Au mai vorbit deputaţii oposiţionalĭ I Hock, G. Ugron şi S. Rakovszky, carĭ au atacat violent politica ministrului preşedinte Tisza.

La finea şedinţei presidentul Jakabffy a făcut propunerea, ca conform obiceiului din trecut, dieta sĕ esprime corónei urările sale cu ocasiunea anului nou. Faţă cu acéstă propunere, deputaţii Polonyi, Eötvös şi contele Aladar Zichy au cerut, ca nu presidentul, ci o deputaţiune sĕ esprime monarchului urările dietei. Majoritatea a primit însĕ propunerea presidentului. Cu acesta şedinţa de erĭ s'a închis la órele $2^1/_2$.

*

După declaraţiunea categorică ce a făcut'o în şedinţa de erĭ ministrul preşedinte Tisza, pe la finele lunei Ianuarie 1905 vom avé *alegerĭ nouă dietale.* Mişcarea electorală s'a început deja în ţéra întrégă. Deputaţii şi corteşii lor vor traversa ţéra în tóte direcţiunile pentru a câştiga voturĭ. Se prevede şi se asigură, că viitórele alegerĭ, în timp de érnă şi în actuala stare de iritaţiune a spiritelor în taberele maghiare, vor fi din cele mai agitate şi turbulente. Ĕtă ce scrie organul de frunte al koşutiştilor:

„Inaintea nóstră stă o *baie grozavă de sânge.* Trebue sĕ trecem mai întâiu peste ea, pentru-ca sĕ putem ajunge la încheierea luptei. Cine are nevoie de acésta? Negrul nostru pămênt n'a înghiţit óre destul sânge maghiar? N'a fost încă destul într'o mie de anĭ? E sigur, că patimile sbiciuite, se vor manifesta în estremităţile cele mai periculóse... Nu este cu neputinţă, ca în órele ultime *Ungaria sĕ stea în faţa unei catastrofe*“....

*

După scirile mai nouĕ din Viena, anul acesta se va încheia *în Austria cu o crisă ministerială.* Sunt numai câte-va sĕptĕmânĭ de când guvernului Koerber i-s'a dat un vot de blam în afacerea unui împrumut din care sĕ se acopere cheltuelile ce se făcuseră în anii precedenţĭ în urma ercoltei rele. Incă atuncĭ se credea, că ministrul preşedinte Koerber îşĭ va da demisiunea. In loc de acésta însĕ „Reichsrath“-ul a fost amânat. Acum se dă érăşĭ în formă hotărîtă scirea, că ḑilele proxime cabinetul Koerber va demisiona, ba după o informaţiune a ḑiarului „Narodni Listy“ din Praga, Koerber ar fi înaintat deja împĕratului demisiunea întregului cabinet.

*

In revista numĕrului trecut de Dumineca am spus, că d-l P. *Grădişteanu* va lua cuvêntul *în senatul României în cestiunea proiectului de lege a lui Berzeviczy.* Acésta s'a şi întêmplat în şedinţa din 23 Dec. n. a. c. Mai întâiŭ a vorbit d-l Grădişteanu despre şcólele particulare ungurescĭ din Bucurescĭ, arătând, că în aceste şcolĭ se nesocotesc legile ţĕrii şi nu se învaţă limba română, care este privită ca streină în patria ei. In schimb, ce se face cu Românii din Ungaria? — întrébă d-l Grădişteanu. Foile ungurescĭ, carĭ au intrare liberă în România, agită pe faţă contra Românilor, ér ministrul Berzeviczy prin cunoscutul sĕu proiect vré sĕ maghiariseze cu desĕvîrşire şcólele naţionalităţilor. Vorbind mai pe larg de acest proiect şi de protestele episcopatelor române din Ardeal, oratorul ḑicea, că nu se teme de maghiarisarea Românilor, căcĭ cu cât mai aspru Românii vor fi persecutaţĭ, cu atât mai mult se va desvolta în ei sentimentul naţional.

Rĕspunḑĕnd d-lui Grădişteanu, ministrul *Haret* a ḑis că, decă se vor ivi pe viitor neregularităţĭ în şcólele ungurescĭ din România, va face ordine, mai cu sémă, că noul proiect de lege cu privire la şcolile particulare din România, care chiar acum e la ordinea ḑilei în cameră, va pune capĕt tuturor neorênduelilor din trecut. Cu privire la proiectul lui Berzeviczy ḑise ministrul, că cestiunea acésta privesce pe ministrul de esterne; constată însĕ, că România nu prin ură a ajuns la desvoltarea ei de-acuma şi decĭ nu e în folosul ţĕrii, décă vom întrebuinţa aceleaşĭ mijlóce faţă de Ungurii din România, pe carĭ le întrebuinţéză Ungurii faţă de Românĭ.

*

O altă cestiune însemnată la ordinea ḑilei în *România* sunt *dimisiunile mai multor miniştri şi fruntaşĭ ai partidului de la putere*, demisiunĭ pricinuite de nisce neînţelegerĭ ce au isbucnit în sînul acestui partid. Mai întâiŭ au demisionat presidentul camerei Ferechide şi vice-presidenţiĭ camerei. In locul lor au fost aleşĭ president deputatul Şendrea şi vice-presidenţĭ deputaţiĭ Mitescu, Robescu şi Theodoru. La alegerile acestea însĕ s'au abţinut de la vot vre-o 59 deputaţĭ liberalĭ. Abţinerile aceste bătătóre la ochĭ au avut drept urmare *demisiunea ministrului de esterne* Ioan I. C. *Brătianu*, a ministrului de interne V. *Lascar*, precum şi a prefectului poliţiei din Bucurescĭ *Saita.* Se mai afirmă, că ar fi demisionat şi ministrul de domeniĭ Stoicescu şi secretarul acestui ministeriu. Din causa acésta s'au şi amânat şedinţele camerei şi ale senatului de Lunĭ pănă aḑĭ, pentru-ca în timpul acesta sĕ se limpeḑéscă situaţia critică din sînul partidului de la putere.

Scirile cele mai nouĕ spun, că erĭ s'au întrunit 40 de deputaţĭ liberalĭ în frunte cu ministrul demisionat I. C. Brătianu la o consfătuire, în care s'a decis, ca deputaţiĭ V. G. Morţun şi Vintilă Brătianu sĕ comunice astăḑĭ ministrului preşedinte Sturdza următórele: Acei deputaţĭ ai partidului liberal, carĭ s'au declarat solidarĭ cu ministrul I. C. Brătianu şi carĭ au pricinuit crisa actuală ministerială, cer ca prim-ministrul Sturdza sĕ obţină de la Regele împuternicirea de a conduce viitórele alegerĭ. In casul când d-l Sturdza ar obţinĕ acéstă împuternicire, sĕ se înoéscă cu totul ministeriul actual, intrând alţĭ membriĭ în el, ca astfel sĕ se facă pace în partid. Fără împlinirea acestei condiţiunĭ, membriĭ nemulţumiţĭ cu starea actuală a lucrurilor nu vor sprijini pe prim ministrul Sturdza.

*

De la isbucnirea rĕsboiului cu Japonia mai ales, s'a produs o mare şi seriósă mişcare de *reforme în Rusia.* Mişcarea a fost îmbrăţişată aprópe de tóte păturile sociale rusescĭ, cerênd cu insistenţă constituţiune şi regim representativ, ca în tóte celelalte state europene. In faţa acestei mişcărĭ nicĭ Ţarul Nicolae n'a putut sĕ rĕmână nepăsător şi a dat poruncĭ consiliului de miniştri sĕ elaboreze un program de reforme.

Acum printr'un ucaz adresat senatului, Ţarul arată ce póte da şi ce nu, locuitorilor imperiului sĕu. Inainte de tóte spune Ţarul, că nu se póte schimba forma autocratică de guvernare de până acum şi că legile fundamentale ale imperiului trebue sĕ rĕmână neschimbate. Este însĕ necesar de a se lua mĕsurĭ pentru esecutarea legilor, carĭ sĕ înlesnéscă orĭ-cărui cetăţén sĕ se desvólte între marginile drepturilor sale. Afară de zemstvourile (adunările) guverniale şi districtuale se vor puté înfiinţa representaţiunĭ administrative locale compuse din representanţiĭ populaţiunei interesate pentru a discuta cestiunĭ de bună stare publică. Aceste representaţiunĭ vor avé o independenţă în marginele legilor. Se va stabili egalitatea în faţa justiţiei. Puterea justiţiară a autorităţilor administrative va fi mărginită la casurile când siguranţa publică

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

De brâu.

Frânge, cobză, tactu 'n cântec
Uite-aşa.... şi 'n bătăturĭ
Tălpile flăcăii-şĭ spintec
Şi frămâantă nebunatec
La figurĭ.

Uite acuma ţiitura,
Prindeţi-vĕ de mijloc
Dumicaţĭ frământătura....
Ce căscaţĭ, codane, gura
Hai la joc!

Din călcâe daţĭ sĕ sune
Ce, vi-e milă de ţipicĭ?!
Daţĭ, pămêntul sĕ răsune,
Ér tu, gaşper, până mâne
Ţine-o aicĭ!

Daţĭ târcóle 'naintaşii,
Duceţĭ hora 'n vîrticuş,
Ţineţi-vĕ strîns codaşii
Ér voi tactul mijlocaşii
Dup' arcuş.

Bateţĭ una, daţĭ cu gura,
Apoi douĕ, trei pe loc:
Rĕsuciţĭ la mijloc hora
Şi începeţĭ pisătura
Mai cu foc.

Trei 'n nainte, trei în cruce
Şi la stânga — cum v'arăt —
Şi 'ncă trei bătute 'n cruce
— Năduşala sĕ ne-apuce —
Şi 'ndărăt.

Lăutar, munceşte-arcuşu
Şi o ţine tot pe loc,
Sĕ 'nvîrtim şi sfredeluşu
Şi din cap d'acurmezişu
La mijloc.

Număraţĭ acuma două,
Sus genunchiu 'ncovoiat;
Ţine-i una, ţine-i două,
Ţine-i patru-ḑecĭ şi nouă,
Dă-i băiat!

Şi acum vĕ ţine-ţĭ bine,
Strînge-ţĭ bine mâna 'n brâu,
Faceţĭ róta după mine
Şi 'ntr'o ḑi cu toţĭ pe vine
Ca la brâu.

Bucurescĭ. *Romulus Cioflec.*

Ecou...

I.

De m'ai iubi...
Tu cânţĭ şi-ţĭ dapenĭ dorul
Şi parĭ cântând ca visul de uşóră
Şi cânţĭ duios şi'ncepĭ a doua-óră
Acelaşĭ cânt pierdută'n reverii:
De m'ai iubi!...

De m'ai iubi...
Repeţĭ acelaşĭ cântec
Şi parĭ cântând o palidă ispită,
O viorea ce stă de dor topită
Şi 'ngână şi ea'n văile pustii:
De m'ai iubi!..

De m'ai iubi...
Tot cânţĭ, tot cânţĭ într'una
Şi parĭ cântând o sfântă jucărie,
O pasĕre închisă'n colivie,
Ce par-că'ţĭ spune când aprópe-i vii:
De m'ai iubi!...

II.

Tu cânţĭ...
Un călĕtor strein şi singur
Ce trece-aşa şi el fără sĕ scie
Doinesce trist o veche melodie
Spuindu-i unei zîne din poveştĭ:
Nu mĕ iubescĭ!...

Tu cânţĭ...
Un călĕtor strein şi singur
Cu ochii stinşĭ de dor şi de veghere,
Născut pribeag şi fără mângăiere
Ţi 'ngână îndurerat pe sub ferestĭ:
Nu mĕ iubescĭ!...

Tu cânţĭ...
Un călĕtor strĕin şi singur
Se depărtéză tot mai mult... dispare
Mânat de vînt..., copil fără cărare
Ce 'n vecĭ va suspina: nu mĕ iubescĭ,
Nu mĕ iubescĭ!...

Veturio.

Din amintirile unei regine.

In numĕrul nostru de Dumineca (Nr. 45 din luna Novembrie) am publicat unele amintirĭ din rĕsboiul pentru neatârnare al României, scrise de Carmen Sylva în foile din străinătate.

Cetitorii noştri sciu, că Regina Elisabeta a luat parte şi dênsa în acest crunt rĕsboiŭ de pe câmpiile Bulgariei, îngrijind ca o adevĕrată mamă în lazaretele românescĭ pe cei rănițĭ, fie aceştia

va fi primejduită. Se vor revisui legile confesionale, precum și ordonanțele, carĭ restrîng drepturile strĕinilor și a câtorva clase de cetățenĭ. Se vor revisui de asemenea legile relative la pressă, ér restricțiunile nefolositóre vor fi desființate.

Tóte reformele sus amintite vor trebui sĕ fie alcătuite de către comitetul miniștrilor, ér hotărîrile luate se vor supune Țarului.

*

In *rĕsboiul dintre Rusia și Japonia* se așteptă sĕ urmeze o mare întorsătură după sosirea flotei baltice în Extremul-Orient. Décă flota acésta va fi atât de norocósă sĕ ajungă nestinghirită până la Wladivostok, unde i-s'a dat ordin sĕ mérgă, sorții rĕsboiului se vor schimba în mod însemnat. E generală însĕ credința, că acésta nu-i va succede flotei baltice și e mai curênd probabil că ea va fi atacată de Japonesĭ încă înainte de a ajunge în apele mărei japonice.

La *Port-Arthur* luptele continuă. După scirĭ sosite în urmă la 22 Decemvrie, a fost o mare luptă în jurul muntelui Palicĭvang, pe care l'au atacat Japonesiĭ. Rușiĭ au băgat de sémă și au așteptat pregătițĭ pe inimic. La lumina proiectórelor — căcĭ atacul s'a întêmplat nóptea — s'a desfășurat o teribilă luptă cu baioneta. Când japonesiĭ se vĕdură amenințațĭ de a li-se tăia retragerea, fură siliți a-se retrage. Ei au pierdut 80 de prisonierĭ, 8 tunurĭ și 300 pusci. Au avut apoi 600 morțĭ și câteva miĭ de rănițĭ. Au putut totușĭ sĕ cucerésca câte va întăriturĭ, situate în afară de forturĭ.

In *Manciuria* de mult nu s'au întêmplat de cât micĭ încăerărĭ între avantposturĭ.

Aduceți-vĕ aminte de cei lipsiți!

Bogaților! ascultați.... Un glas înăbușit, plin de durere strigă către voi, vĕ implóră ajutorul! E glasul amărîtului țĕran, îngropat în sĕrăcie! Audiți-l cum plânge și se vaită! In jurul lui suspină dureros sĕrmana-i soție și plâng de ți-se rupe inima cei 6—10 copilașĭ, plâng de fóme! Priviți-i, cum cad sdrențele de pe ei! Ascultați-i, cum spun, că șĭ-au vêndut totul, ca sĕ-șĭ stîmpere fómea, ș'acum nu mai au nimic: nicĭ casă, nicĭ masă, nicĭ vite... nimic, nimic decât amărîtul suflet, care din pĕcate mai pribegesce prin sĕrăcitul lor trup!

Știțĭ, ce lovitură groznică a îndurat țĕranul nostru în anul acesta: pământul, singurul susținĕtor și îngrijitor al țĕranului român, n'a produs aprópe nimic, nu l'a miluit pe bietul plugar ca în aniĭ trecuțĭ! Voi nu cunóscețĭ fómea, nu înțelegețĭ grozăveniile ei, voi n'ațĭ simțit nicĭ-odată înțepăturile gerului, nu v'ațĭ înămolit nicĭ-odată în troian alergând după pâne, n'ațĭ dormit nici-odată pe scândurĭ, n'ațĭ fost nicĭ-odată goi, căcĭ Domnul v'a dat tóte cele bune, v'a dat case bune, haine bune și bucate alese!

Vedețĭ, cum ninge afară, audițĭ cum scârțâe zăpada sub picióręle trecĕtorilor!... Peste o sĕptĕmână va fi Crăciunul! Pe voi nu vĕ mișcă crisa din anul acesta? Vĕ pregătițĭ se întîmpinațĭ pe moș Crăciun cu aceeașĭ pompă ca și pănă acum! Impodobițĭ pomiĭ de Crăciun cu aceleașĭ darurĭ scumpe, ca și în aniĭ trecuțĭ! Darurĭ!... Pentru cine atâtea darurĭ?... Pentru copiiĭ și rudeniile vóstre, carĭ nu sciu ce-i lipsa?

Curios! Bogațiĭ îșĭ află distracție în risipă! Se bucură, se veselesce, când vĕd, cât de mult se bucură copiĭ lor de darurile aduse de „moș Crăciun“ și nicĭ prin gând nu le trece, că în timpul, când în salónele lor strălucesce pomul Crăciunului, în ochiĭ sĕrmanilor copiĭ dela țéră strălucesc lacrimile! Nicĭ prin gând nu le trece, că atuncĭ, când copiiĭ lor sĕ îmbuibă în bunătățile aduse de „moș Crăciun“, sdrențurosul copilaș de țĕran strigă plângênd: „Mamă mi e fóme!“ Ér mama-i rĕspunde amărît: „Nu mai e mămăligă — dragul mamiĭ — ni-s'a isprăvit făina!“ ...

Dér vĕ rog sĕ-mĭ dațĭ pe-o clipă măcar ascultare.

În anul acesta, care a pus poporul nostru la o grea încercare, lăsațĭ la o parte orĭ ce podóbe nefolositóre și miluițĭ, cu ce vĕ va lăsa inima, pe numĕroșiĭ lipsițĭ! Nu mai facețĭ în anul acesta pomul de Crăciun, baniĭ pe carĭ i-ațĭ prăpădi spre împodobirea lui, împărțiți-i mai bine între sĕracĭ! Lăpădațĭ în anul acesta și plictisitorul obiceiŭ de a mai scrie cărțĭ poștale ilustrate cu duiumul și baniĭ impărtășiți-i érășĭ între sĕracĭ! Cunosc familiĭ române, carĭ cheltuesc pe pomul Crăciunului și pe ilustrate sume marĭ. O, o! Pentru-ce sĕ se umple cu acești banĭ pungile strĕinilor, când ei ar puté mântuì dela peire atâtea familiĭ române ajunse la sapă de lemn?!

Facețĭ acest act de filantropie voi, carĭ avețĭ, și vĕ asigur, că sufletele vóstre sĕ vor umplé de o bucurie mai mare, mai strălucitóre, mai candidă, decât atuncĭ când v'ațĭ cheltui paralele pe nimicurĭ.

Voi, membriĭ comitetelor parochiale, alergațĭ pe la familiile bogate și rugați-le, sĕ contribue cu câte ceva, ér baniĭ adunațĭ împărțiți-i sĕracilor!

Ascultați-mĭ rugămintea voi cei avuțĭ și ajutațĭ pe frațiĭ voștriĭ scăpătațĭ, ajutațĭ pe țĕranul român, ajuns în anul acesta la sapă de lemn! Înduloiți-i sórtea amărîtă și ridicați-l din négra sĕrăcie! Convingeți-vĕ, că numai prin fapte de filantropie va fi asigurată fericirea vóstră! Convingeți-ve de esistența Puternicului Judecător, deducețĭ ființa lui din espresiunea cerului și a pămêntului, a sórelui și stelelor, a munților și văilor și facețĭ milă cu cei sĕracĭ.

Cei mai mulțĭ din ómenĭ șĭ-au uitat de mórte, cred că vor trăi vecĭnic! O! Nimic nu-i mai sigur ca mórtea și nicăirĭ nu sunt mai egalĭ omeniĭ ca înaintea morțiĭ! Împĕrat și cerșitor, bogat și sĕrac, toțĭ vom murì și toțĭ trebue sĕ mergem înaintea tronului Dreptului Judecător! Aicĭ nu încape escepțiune! Nimenea nu-șĭ va duce lădița cu banĭ în cealaltă lume! Un singur lucru duce omul cu sine: *faptele*! Faptele bune îl vor mântui, cele rele vor pleda pentru ajungerea lui în focul cel vecĭnic!

Facețĭ dér fapte bune ómenilor și ajutațĭ în anul acesta pe amărîtul țĕran român, care vĕ implóră ajutorul! Îndulciți-i și lui Crăciunul!

Voicu Nițescu.

SCIRILE DILEI.

— 16 (29) Decemvrie.

† Eufrosina Axentie Severu. Adĭ diminéță a încetat din viéță dómna *Eufrosina Axentie Severu* născută Blebea, soția d-lui Axentie Severu. Rĕposata care a suferit greu în urma unei bóle îndelungate, a fost una din damele societățiĭ nóstre cele mai vĕdute și respectate și mórtea ei va lăsa adêncĭ regrete între Românii din Brașov ca și din alte părțĭ. Simpatia ce i-se aduce decedatei se va concentra din acești trist și dureros incident cu putere atât mai mare asupra bĕtrânului luptător național, a soțului rĕmas în viéță, care se află și el pe patul de suferință de mai mult timp și nu va puté avé nicĭ mângăierea de a petrece pe credinciósa sa soție la ultimul lăcaș. — Dumnedeu sĕ-l mângăie în acest cés greu al vieții sale, se mângăie și pe ceilalțĭ membrii ai familiei rĕposatei.

Prelegerĭ publice pentru popor. Despărțĕmêntul Brașov al „Asociațiunei pentru cultura și literatura poporului român“ a luat — precum aflăm — decisiunea de a continua seria prelegerilor poporale cu ajutorul „Skioptikonului“, carĭ în anul trecut au avut un resultat atât de frumos. Inceputul s'a făcut deja Dumineca trecută aicĭ în Brașov, când d-l profesor Aurel *Ciortea*, a ținut în sala de fisică a gimnasiului din Brașov o prelegere instructivă despre „Viața și faptele Domnului nostru Isus Christos“ și „Unele din cele mai marĭ biserici din lume“, însoțindu-le cu numĕróse tablourĭ frumóse, proiectate pe o pânză cu ajutorul „Skioptikonului“. Prelegerile aceste se vor continua nu numai în Brașov ci și în comunele învecinate, în carĭ se află agenturĭ de ale „Asociațiunei“ nóstre.

Un ordin al ministrului Berzeviczy. Gazeta oficiósă „Kel. E.“ aduce scirea, că ministrul Berzeviczy a dat un ordin, care interdice învĕțătorilor și învĕțătórelor de a primi de la elevii lor și părinții elevilor cadourĭ. Dispositiunea acésta s'a luat în vederea abusurilor ce s'ar fi făcut în privința acésta de către unii membri ai corpului didactic.

Casa regală română, a început sĕ împartă la sĕracii din Bucurescĭ, din ordinul Regelui, pentru sĕrbătorile Crăciunului, 1000 stânjenĭ de lemne și 15,000 lei.

Sĕ nu se vêndă vitele țĕranilor! Ministerul român de finanțe, față cu lipsa în care se află populațiunea rurală a luat mĕsurĭ, ca *sĕ nu vêndă nicĭ o vită a sătenilor pentru împlinirea dărilor către stat.* In acest sens, ministerul a dat o circulară administratorilor financiarĭ din țéră, prin care le pune în vedere sĕ dea ordine perceptorilor fiscalĭ în acest sens. In casurĭ când sătenii nu vor avé cu ce sĕ împlinéscă dările, perceptorii le vor sechestra vitele ca garanție, însĕ fară a le vinde.

In ajutorul familiilor lipsite. Ministerul de interne român a alcătuit un tablou de tóte familiile de sătenĭ aflate în lipsă și de cantitatea de cereale cumpĕrată până acum. Din acest tablou se constată că se află în lipsă 234.416 familii în 1538 comune din 26 județe. Cantitatea necesară pentru îndestularea acestor familii până la 15 Martie 1905 se ridică la 9013 vagóne Ministrul însĕ a angajat păna acuma 9865 vagóne de porumb, grâu și sĕcară, din carĭ au fost furnisate 4923 și s'au dat ordine pentru împărțirea lor. Ministrul continuă cu cumpĕrăturile de cereale, spre a avé de reservă până la recolta viitóre.

Societatea de bine-facere „Regina Elisabeta“, de sub înaltul patronagiŭ al M. S. Reginei României, a împărțit erĭ Miercurĭ la asilul „Regina Elisabeta“ sĕracilor din Bucurescĭ haine și alte lucrurĭ absolut necesare în valóre de 5000 lei. Societatea a împărțit până acum sĕracilor din Bucurescĭ cu prilejul Crăciunului, lemne de 13.000 lei. Apoi întreține în permanență o sută de sĕracĭ în asilul sĕu.

De la Societatea pentru crearea unui fond de teatru român. Cetim în „Familia“: Comitetul societății nóstre de teatru a decis în principiu sĕ formeze o bursă pentru a pregăti pentru viitorul teatru român de la noi o putere comică. Ca sĕ se pótă găsi un talent, au sĕ se adune la un loc și la timp potrivit toțĭ, carĭ doresc a-se pregăti si a cere acea bursă, la un concurs public, ca sĕ arate ce pot presta și ce talent au. Spre scopul acesta comitetul va alege 2 piese comice, monologurĭ, orĭ poesii, pe carĭ le va anunța ca materii de studiat, cu carĭ au a-se presenta concurenții. Cel mai bun va primi bursa, celorlalțĭ 2—3 din cei mai bunĭ li-se vor restitui spesele de călĕtorie. Comitetul a votat d-lui August Bena, abs. de teologie și student la academia de musică din Berlin, un ajutor de 600 cor. și l'a însărcinat sĕ studieze fonograful; spre acest scop sĕ mérgă — în calea sa spre Berlin — la institutul de fiziologie din Viena, unde se lucréză cu fonograful. După-ce în conformitate cu propunerea făcută la Brad de d-l Dr. V. Branisce se va lua hotărîrea sĕ se lucreze cu fonograful pentru colecționarea cântecelor poporale române, d-l August Bena are sĕ se pună la dispoziția Comitetului.

Din Feldióra ni-se scrie: Femeile române din Feldióra în numĕr frumos de

---

Românĭ, Rușĭ séu Turcĭ, alinând prin îngrijirea ei și prin vorbele ei dulcĭ durerile nenorociților rănițĭ și bolnavĭ.

In numĕrul de astădĭ continuăm cu publicarea acestor amintirĭ, carĭ de sigur vor fi cetite cu mare drag de către cetitorii noștri.

Printre cei rănițĭ — povestesce Carmen Sylva — se afla și un băiat tînĕr, care se simțea fericit, că putea sĕ cânte nițel din vióră. I-am făcut noi rost de una, el stătea culcat, zîmbitor la față, și par'că uita suferințele ce i-le causa piciorul sĕu rănit. De câte-orĭ scotea câteva acordurĭ slabe din instrumentul sĕu, același cuvênt scăpa de pe buzele sale palide: „Minunat!“

Cu toții se bucurau de mulțumirea lui și nimeni nu se gândea sĕ-i critice cântecul. In primul rênd al răniților se afla fiul unic al unui morar, un băiat de optspre-dece anĭ, a cărui mână era străpunsă de un glonte. Și el era infectat. Ne-am dat tóte ostenelile pentru a'l scăpa de teribilele convulsii mortale fricționându-l și masându-l într'una. Din nenorocire însĕ totul era în zadar și în curênd veselul sĕu zîmbet copilăresc se schimba în grozave chinurĭ. Sciam că trebue sĕ móră și pentru a-i da curaj, ii diseiŭ:

— Dumnedeu veghiază asupră-țĭ, el te va ajuta.

— Da, da, esclamă el, nu-l vedĭ și d-ta? Eu il vĕd forte bine?

Tótă nóptea îșĭ făcù semnul crucei și când puterile îl părăsiră, chemà pe femeia de serviciu și stringênd din dințĭ o rugă:

— „Fă-mĭ d-ta cruce“ — apoi muri.

Un tînăr nu voia sĕ se lase sĕ-i taie piciorul.

— Ascultă frate, îi dise vecinul sĕu de pat, căruia i-s'a tăiat mâna cu o di înainte, lasă-te că n'o sĕ te dóră de loc.

Convalescenții jucau teatru, ca sĕ distreze pe aceia, carĭ trebuiau sĕ stea culcațĭ. Erau și nisce piese forte caraghióse și hazlii, representând scene de la tribunal și de la alegerĭ, ér în interpretarea justă a rolurilor lor dădeau dovadă de un talent cu adevĕrat remarcabil.

Când s'a anunțat sosirea primilor Turcĭ, mĕ duseiu la spital și ținui o lungă cuvêntare în care arătaiu Românilor noștri, că prisonierii de rĕsboiŭ rănițĭ nu mai sunt dușmanĭ, ci frațĭ.

— Da, da, frațĭ dise unul din ei, dar decă oiu întîlni din întîmplare pe acela care m'a rănit...

Și pumnul amenințător esprima într'un gest neîndoios gândul sĕu.

La unspredece nóptea eșii sĕ mĕ plimb singură în sanie. Era o lună splendidă. Găsiiŭ pe Turcĭ tratațĭ cu multă îngrijire de rănițíi noștri, carĭ țineau lumînărĭ și castróne pentru a veni în ajutor chirurgilor, cu atâta atenție, încât par-că nu era vorba de aceia, carĭ i-au rănit pe dênșii. De înțeles nu se înțelegeau, dér cum e în genere admis că nu e nevoe de cuvinte pentru a schimba semne de amiciție, séu pentru a juca cărțĭ, petreceau împreună totă diua la joc.

Răbdarea și recunoscința Turcilor erau în adevĕr admirabile.

La început avură o frică groznică, de óre-ce tratând fără milă prisonierii noștri, se așteptau și ei la o sórte egală.

Dér când vĕdură, că din contră sunt plini de grije pentru ei, recunoscința lor întrecù tóte marginele. Eram de față când un chirurg după-ce a pus un umăr la loc, petrecuse mai multe tuburĭ în membrul sdrobit. Turcul zăcea întins cu ochii închișĭ ne-rostind o singură vorbă, pielea i-se lipise de óse și suferea îngrozitor, dér nicĭ din genă n'a clipit și când chirurgul a sfîrșit, îi desmerdà brațul ca si cum ar fi vroit sĕ-i mulțămescă cu gestul.

Când îi întrebam cum se simțeau, rĕspunsul era vecĭnic acelaș:

— Mai bine, bine.

Bieții ómenĭ sufereau mult de dorul de casă mai ales la început. Un arab, prisonier, se prosternase pană la pământ înaintea mea și-mĭ săruta picióręle, implorându-me sĕ-l lase sĕ se întórcă la el acasă și esplicându-mĭ pe degete, că avea opt copii micĭ. Am fost silită sĕ-l părăsesc fără mângăiere, căcĭ nicĭ odată n'am isbutit sĕ scim ceea ce voia sĕ dică cu adevĕrat. El muri de dorul țĕrii sale.

---

51 s'au constituit și au format o „Reuniune“ cu scopul măreț de a înfrumseța sf. locaș al lui Dumnedeu, adecă sf. biserică, ér cu timpul când fondul va fi mai mare, sĕ se facă și alte bine-faceri creștinescĭ d. e. cu cei lipsiți și nenorociți. Conform decisului pe care l'au luat femeile, membrele reuniunei s'au împărțit în patru clase: 1) *Cele fundatóre*, carĭ au sĕ plătescă 20 cor., de carĭ avem până acuma două, președinta Reveica S. Sibian și casiera Maria Stanciu. 2) *Membre de onóre*, carĭ au plătit câte 10 cor., acelea sunt Elena Vlădărean, Paraschiva Popișter și pentru soția dênsului rĕposată, d-l Ioan Stan, măcelar. Tot membră de onóre este și dómna Mariți Munteanu din Brașov, care s'a mai înscris ca membră fundatóre cu 100 cor. 3) *Membre ordinare*, carĭ afară de Ana Maelat, care a dat 4 cor., tóte celelalte au dat câte 2 cor. Acele membre sunt: Zinca Maelat, Paraschiva Nistor, Elena M. Vlădărean, Maria Tăban, Ana Moruriu, Paraschiva N. Olăvinar, Maria G. S. Pâlțea, Flórea Mercheșan, Maria Maelat, Ana N. Somoșca, Paraschiva Alecs. Maelat, Victoria N. Taus, Elena Sibian, Maria Popiștér, Reveica Nistorică, Elena T. Maelat, Ana Irimie, Paraschiva Inache, Ana Bratu, Paraschiva Coman, Cornelia Tăban, Maria Maelat, Maria Sibian, Ana Macaveiŭ, Maria Chelement, Zinca Taus, Ana Eftim, Salomia Taus, Maria Eftim, Ana Popișter, Ana Maelat, Maria Stoian, Ana Constandin, Elena Oprea, Iustina Bodeanu, Elena Tăban, Elena G. Olăvinar, Ana Dragoș, Ana Maelat, Mucenica I. Morariu, Elena Taus, Ana Seciŭ, Maria Morariu, Elena Borcoman,. 4) *Membre ajutătóre*, carĭ au sĕ plătéscă după bună-voință, de carĭ până în present nu avem nicĭ una. Inceputul acestei reuniunĭ este cât se póte de bun. *Feldióra*, 9/22 Dec. 1904. Reveica *Sibian*, președintă. Ioan *Sporea*, secretar.

Expulsat. Erĭ diminéță a fost expulsat din România grecul Hristu Exarhu, agentul archiereului propagandist grec din Castoria.

Asasinate proiectate de comitagii. Sciri din Monastir spun că comitagii grecĭ au hotărît sĕ asasineze pe câțĭ-va notabilĭ aromânĭ, între carĭ și pe inspectorul șcólelor romînescĭ din Macedonia, Lazar Duma.

Necrolog. In Sânmărtinul de câmpie a repausat în 27 Decemvrie fruntașul econom *Ioan Manoilă* în etate de 78 anĭ. Intre cei ce-l jelesc este și părintele Gr. *Manoilă* din Tohanul-vechiŭ, care și-a perdut pe tatăl sĕu. Fie-i țĕrîna ușóră!

— In 20 Decemvrie st. n. a încetat din viéță în Tihău Danilă *Varga*, înv. în pensiune în etate de 60 anĭ. Il jelesce vĕduva și fiiĭ Stefan, Vasiliu, Eudochia și Reghina. Fie-i țĕrîna ușóră.

Guvernul unguresc a cumpĕrat din Rusia tot în scopul de a fi distribuit la țĕranĭ 200,000 vagóne de porumb, care urméză sĕ fie expediate la Fiume și Barcs Acéstă enormă cantitate de porumb va fi transportată în vapóre pe Dunăre până la Seghedin, de unde vor fi încărcate în vagóne și trimise la destinație. Se scie într'adevĕr și în Ungaria domnesce o mare lipsa printre țĕranĭ.

In urma morții deputatului Syveton, care precum se scie — a fost găsit mort în odaia sa în 8 Dec. a. c. — tribunalul din Paris a căutat sĕ se convingă décă într'adevĕr Syveton s'a sinucis prin asfixiare cu gas, seu nu cumva a fost ucis de membrii familiei sale. Din prilegiul acesta Parchetul din Paris a făcut Lunĭ diminéța o perchisiție la domiciliul ginerelui lui Syveton d-l Ménard, precum și la domiciliul doctorului Thelmer, apoi s'a făcut la domiciliul lui Syveton, reconstruirea dramei. In acest scop judele de instrucție a rugat pe d-na Syveton sĕ esplice cum după dênsa s'a petrecut drama. In urma esplicațiunilor date, un câine a fost pus în aceeași situațiune în care s'a aflat corpul lui Syveton. Apoi robinetul de gas a fost deschis și camera închisă. După 40 minute câinele murise. Sângele câinelui va fi analisat spre a-se cerceta décă cantitatea de cărbune va concorda proporțional cu cantitatea de acest gas găsită în sângele lui Syveton. Sunt marĭ bănuielĭ contra vĕduvei, despre care se dice că șĭ-ar fi ucis și bărbatul dintâiŭ.

Turburărĭ în Rusia. Diarul polones „*Dziennik Polski*“ află din Varșovia următórele amĕnunte despre revolta de la Radom (Polonia ruséscă): In nóptea de Crăciun biserica era tixită de lume, mai cu sémă de lucrătorĭ, carĭ primiseră ordin de chemare sub arme spre a fi trimișĭ la resboiŭ. Când preotul oficiant rosti binecuvîntarea Impĕratului și a membrilor familiei regale, a isbucnit tumult. S'a strigat „Jos rĕsboiul! Jos absolutismul! Trăiască libertatea!“ Mulțimea fâlfâind steagurĭ roșii și intonând imnurĭ revoluționare, a eșit în mica piéță de dinaintea bisericei și a străbătut orașul. Poliția, care alergase sĕ facă ordine a fost primită cu loviturĭ de pietri. Atuncĭ a sosit infanteria și a atacat mulțimea cu baioneta. Fiind ucisă o femeie mulțĭ ómenĭ din mulțime au început sĕ tragă focurĭ de revolver. Colonelul și trei soldațĭ au căd̦ut morțĭ. Trupele vĕd̦ênd acésta, au tras de trei orĭ asupra mulțimei furióse. Nu se cunósce numĕrul victimelor însĕ trebue sĕ fie destul de mare. Se vorbesce de 8 morțĭ și de 20 de rănițĭ grav. Venind și cazacii în fuga cailor, multe persóne au fost călcate de cai și sunt grav rănite. S'au făcut peste o sută de arestărĭ.

Apa din apaductele orașului Brașov. Suntem rugațĭ din partea magistratului orașului Brașov, a da loc următorului comunicat: In urma apăsării marĭ atmosferice asupra apei, fórte des se întîmplă, că plesnesc țevile din strade ale conductului de apă. Fórte des obvine și casul, că plesnesc țevile și în conductele de apă de prin case în urma materialului și a instalării necorĕspund̦ĕtóre. S'a observat mai departe de nenumerate orĭ, că ómeni rĕutăcioșĭ înțepenesc mânerele de slobozit apa din fântânile publice așa de tare, încât lasă apa ca sĕ curgă fără nicĭ un scop, ba prin deschiderea zarului hidrant fac de curge apa în șiróie. Urmarea acestei procedurĭ rĕutăcióse este, că érna stăd̦ile și rigolele se acoper cu ghiață, ér vara când e lipsă mare de apă se împuținéză apa necesară din apaduct și astfel se detrage din usul locuitorilor. Pe lângă acésta s'a mai observat, că pe teritorul isvórelor și la canalele conducĕtóre se desfac volnic coperișele gropilor de apă, prin ceea-ce ușor se póte întîmpla ca apa de beut sĕ fie murdărită. Recercăm decĭ pe toțĭ locuitorii orașului în interesul lor comun și privat ca, orĭ-ce crepare de țevĭ, orĭ-ce prădare de apă, stricarea fântânilor publice sĕu a celorlalte instalărĭ a conductului de apă, precum și tóte necurățeniile apei sĕ le *anunțe fără amânare*, decă se póte prin telefon direct (telefon nr. 25 despărțămêntul industrial) sĕu prin căpitănatul orășenesc sĕu prin cea mai apropiată expositură a poliției.

De la Românii din America. Duminecă (11 Decemvrie st. n.) s'a făcut în Youngstown (America) sfințirea stégului societății „Unirea“ a Românilor emigrați în America. Serviciul sfințirii s'a oficiat prin preotul Zaharie Oprea în sala „Caselor societății tinerimei creștine“. De la locuința părintelui Oprea și a lui Maxim Vulcu (presidentul societății „Unirea“) credincioșii au mers până la locul serviciului divin în corpore, în frunte cu musica societății, compusă din 16 persóne, și tot în corpore s'au reîntors la locuința preotului, purtând în frunte stégul și percurgênd mai multe strade. Cei presențĭ la actul sfințirii s'au fotografat sub steag. Dintre aceste tablourĭ unul se va trimite I. P. S. Sale metropolitului Ioan Mețianu și unul consistoriului archidiecesan „drept recunoscință, că șĭ-au adus aminte și de oile rĕtăcite pe pămênt american din turma lor cuvêntătóre, trimițêndu-ne pe mult așteptatul și optatul nostru păstoriu sufletesc“.

Corône eterne. Din prilegiul aniversarului al 7-lea de la mórtea mult regretatului Dr. Aurel Brote, fost director al băncii „Transilvania“ din Sibiiu, soția decedatului, stimabila dómnă Minerva Dr. Brote n. Drăghicĭ a dăruit fondului „Darurĭ de Crăciun sĕracilor noștri“, administrat de „Reuniunea Sodalilor românĭ din Sibiiu“, suma de 5 coróne, ér stimabila dómnă Sidonia Muntean, din prilegiul aniversarului al 3-lea de la mórtea mult regretatului sĕu soț Demetriu Muntean, fost jude r., a dăruit aceluiașĭ fond 4 cor., pentru care faptă marinimósă aduce sincere mulțumite în numele Reuniunei presidentul ei: *Victor Tordășianu*.

O producțiune teatrală se va aranja în 8 Ianuarie st. n. 1905 (a doua di de Crăciun) în sala școlei române gr. or. din Sibisenĭ. Inceputul precis la 7 óre séra. Prețul de întrare: de persónă 1 cor. Contribuirĭ peste taxa de întrare se primesc cu mulțămită și se vor publica. Venitul curat e destinat în favorul școlei.

Apelurĭ.

I.

Inițiativa luată de „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, de a pune obiceiul *felicitărilor de anul nou* în serviciul culturei nóstre naționale, întîmpinând consimțĕmêntul general al publicului român, — venim acum în preséra unei noue aniversărĭ, a adresa cătră toțĭ iubitorii culturei poporului român din acéstă țĕră, un călduros apel, ca sĕ participe și de astă-dată la rĕscumpĕrarea felicitărilor de anul nou în favorul *Museului istoric și etnografic* al Românilor din regatul ungar.

Consemnarea rĕscumpĕrărilor de felicitărĭ se va publica și în anul acesta atât în diare, cât și în o mică edițiune ocasională, care pe diua anului nou se va trimite tuturor acelora, carĭ vor contribui sub acest titlu la Fondul Museului.

Prin acésta vom conserva pe deplin părțile frumóse ale obiceiului felicitărilor de anul nou, întâlnindu-ne și unindu-ne cu toții cu ocasiunea nouei aniversărĭ la un act de nobilă însuflețire pentru înaintarea culturală a neamului nostru.

Fiind terminat splendidul palat al Museului istoric și etnografic ridicat de „Asociațiunea“ nóstră în Sibiiu, și avênd a-l înzestra acum în mod demn și a-l inaugura încă în decursul anului 1905, — sperăm că apelul nostru va fi întimpinat de astădată în tóte cercurile preocupate de înaintarea culturală a poporului nostru, cu bunăvoință și însuflețire îndoită, ca și pe acéstă cale sĕ se dee „Asociațiunii“ nóstre posibilitatea de a realisa în condițiunĭ cât mai demne o veche dorință a obștei românescĭ.

Sibiiu, 22 Decemvrie 1904.

Comitetul central
al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“.

II.

Apropiindu-se *anul nou*, ocasia neplăcută a schimbului de bilete de felicitare, o deprindere fără rost și împreunată cu multe neplăcerĭ, apelăm la publicul nostru cult și de astă-dată rugându-l, ca *în locul felicitărilor de formalitate obicĭnuite la anul nou*, sĕ binevoiéscă a-șĭ aduce aminte de *fiii neamului, carĭ se luptă cu greutățile esistenței la munca grea a învețăturii de carte* și sĕ contribue cu câte o sumă modestă *pentru masa studenților românĭ din Brașov*.

Donațiunile făcute se vor aduce îndată la cunoscința publică, ér școlarii sĕracĭ beneficiațĭ nu vor înceta a se ruga diluic la masa studenților noștri pentru generoșii lor binefăcĕtorĭ dicênd:

„*er pe binefăcĕtorii mesei acesteia vii și morți, pomenesce-i Dómne întru împerăția Ta! Amin!*“

Brașov, în 15/28 Decemvrie 1904.

Pentru Administrația mesei studenților românĭ din Brașov

Virgil Onițiu,
director gimnasial.

O nouă bancă românéscă.

(Prospect.)

Pentru înființarea unui institut de credit și economii în Cehul-Silvaniei (Szilágy-Cseh) sub numele „*Codreana*“.

1. Scopul societății este a desvolta spiritul de economisare și a procura creditele trebuincióse pentru locuitorii de tóte clasele, cu preferință poporul țĕran agricol.

2) Societatea se înființează pre timp nedeterminat cu un capital de 100.000 cor. (50.000 fl.), — care se împarte în 1000 de acțiunĭ de 100 coróne (50 fl. v. a.)

3. Subscrierea acțiunilor se încheie cu diua de 1-a Februarie 1905.

4) La subscrierea acțiunilor sunt a sĕ depune 10% din valórea nominală a acțiunei, adecă după fie-care acțiune câte 10 coróne (5 fl.); la 30 de dile după adunarea generală constituantă éră 10% — și la 60 de dile după adunarea generală constituantă éră 10%; restul capitalului de acțiunĭ se va solvi în urmarea provocărilor direcțiunei; însĕ provocarea nu póte urma în rate mai marĭ de 10% și în periode mai scurte de două lunĭ de dile.

5. La subscriere după fie-care acțiune este a se solvi 2 coróne (1 fl.) ca contribuire la spesele de înființare.

6. Membrii fundatorĭ îșĭ susțin dreptul de a alege prima direcțiune pe cei 3 anĭ de întâiŭ (§. 183. legea comercială.)

In cas când s'ar subscrie mai mult de 1000 acțiunĭ, atuncĭ reducțiunea se va efeptui așa, că dela fie-care acționar, care a subscris mai multe acțiunĭ, se va trage câte o acțiune, și acésta procedură în cas de lipsă se va repeta, până când va fi redus numĕrul acțiunilor la 1000, în cas, dacă ar trebui detrase mai puține acțiunĭ, decât face numĕrul acționarilor, atuncĭ va decide sórtea. Dér adunarea constituantă póte decide și ridicarea capitalului social până la suma subscrisă.

Băsești, 7 Noemvrie 1904.

George *Pop de Basescĭ* m. p. mare proprietar; Florian *Cocian* m. p. advocat; Vasiliu *Mica* m. p. proprietar; Dr. Ambrosiu *Bojtor* m. p. medic; Ioan *Lengyel* m. p. preot.-proprietar; Dr. Mihaiu *Pap*, advocat; Teodor *Bohatiel*, m. p. preot; Andreiŭ *Centea* m. p. preot; Vasilie *Gavriș* m. p. preot; Ioan *Pap* m. p. preot; Petru *Pap* m. p. preot; Georgiu *Maior* m. p. preot: Demetriu *Cionca* m. p. preot; Emeric *Pap* m. p. dir. de bancă-advocat; Vasiliu *Pap* m. p. protopop; Dr. Georgiu *Pap* advocat m. p.; Dr. Vasiliu *Gyurko* m. p. advocat; Dr. Ioan *Getie* m. p. advocat; Petru *Rob* m. p. docente; Antoniu *Baliban* m. p. preot; Danila *Marchus* m. p. comerciant; Alesandru *Pap* m. p. jude de tablă în pens.; Dr. Ales. *Pap* m. p. cand. de adv.

Stipendiarea învĕțăceilor de meseriĭ și comerciu.

D-le Redactor! În numĕrul de Duminecă 49 al „Gazetei Transilvaniei“, un corespondent al D-vóstre *G.* a scris despre școlele de meseriașĭ din Sibiiu și stipendiarea învĕțăceilor. Numitul G. a sulevat în corespondența sa o idee, care merită sĕ fie discutată mai de-amĕruntul, ca publicul cetitor și forurile competente sĕ o țină la ordinea dilei până ce din cuvênt va deveni trup și anume vom ajunge și noi starea aceea de mult dorită, ca sĕ avem odată meseriașĭ maĭ culțĭ, carĭ sĕ pótă rivalisa cu cei de alte neamurĭ și prin ei a-se impopula orașele nóstre.

Precum este de obște cunoscut, pe cariera meseriașilor sĕ dedicau până acum tinerĭĭ din clasa cea mai jósă și mai miseră a țĕrănimei nóstre; nicĭ în viitor nu va fi altmintrelea, décă nu ne vom nisui, ca tinerĭĭ meseriașĭ și comercianțĭ sĕ fie ajutorațĭ din fondurile nóstre cu stipendiĭ mai marĭ, când apoi și noi vom puté pretinde, ca numai aceia sĕ priméscă stipendiĭ mai marĭ, carĭ vor avé pregătire școlară mai înaltă.

Fondatoriĭ de pie memorie au intenționat cu crearea fondurilor de stipendiĭ, înaintarea și cultivarea tinerilor noștri; când s'au inactivat fundațiunĭ de acestea, neamul nostru avea lipsă în mare mĕsură de ridicarea inteligenței, ca așa tinerĭĭ stipendiațĭ sĕ pótă ajunge la stațiunĭ de diregătorĭ, de funcționarĭ de administrație, medicĭ, advocațĭ și altele. Fondatorii șĭ-au și ajuns scopul în câtva, căcĭ asemĕnând starea nóstră cu trecutul, vedem cumcă actualmente avem în cele mai multe localitățĭ, unde locuesc Românĭ: advocațĭ, ba în unele localitățĭ încă și medicĭ. După-ce însĕ în țéra nóstră adĭ puținĭ tinerĭ românĭ capĕtă aplicație de funcționarĭ publicĭ, ér nu toțĭ au vocațiunea de-a puté fi advocațĭ și medicĭ, trebue sĕ ne îngrijim, ca tinerĭĭ noștri prin îmbrățișarea meseriilor și a comerciului sĕ ajungă la o stare materială independentă, croind prin asta o clasă de mijloc cultă, care sĕ rivaliseze cu colegiĭ lor de alte neamurĭ.

Scim prea bine, cumcă deosebĭ în părțile ardelene, censul pentru proprietarul de pămênt este așa de mare, încât pe lângă tótă mulțimea plugarilor noștri avem de tot puținĭ alegătorĭ, pe când după legile din vigóre un măiestru meseriaș, décă are deja numai un sodal, devine alegător atât în dieta țĕriĭ, cât și în municipiĭ, far' de-a considera starea lui materială, și așa în municipiĭ și orașe numai atuncĭ putem ajunge la óre-care valóre politică, décă vom avé meseriașĭ și comercianțĭ de-ai noștri în numĕr suficient.

Precum am cetit din datele publicate în jurnalele nóstre, în anul scolastic acum

espirat au depus maturitatea numai în şcólele medii românescĭ peste 300 de tinerĭ, afară de absolvenţiĭ din şcólele mediĭ streine, ai căror părinţĭ după terminarea studiilor erau în cea mai mare nedumerire cu aşedarea fiilor lor, căcĭ în institutele nóstre teologice puteau fi fórte puţinĭ aşedaţĭ, ér stipendiĭ pentru universităţĭ şi şcóle mai înalte încă avem în mĕsură mai mică şi aşa cei mai mulţĭ fură siliţi de a se aplica ca diurniştĭ şi în alte stărĭ şi posiţiunĭ precarie. Nu era óre mai bine şi mai cu scop, când aceştĭ tinerĭ dintr'a IV—VI clasă îmbrăţişau cariera meseriilor şi a comerciului, când în 3—4 anĭ deveniau sodalĭ séu calfe cu plată de a-se puté susţiné şi de-a ajunge înaintea foştilor conşcolarĭ ai lor la o stare mai fericită, ca cei maturisanţĭ, carĭ cerşesc după postul de diurnist şi alte aplicărĭ precarie, neridicând cu asta vada neamului lor?

Modalitatea luăriĭ iniţiativei efeptuirei acestei idei, ca tinerilor noştri meseriaşĭ şi comercianţĭ sĕ li-se conferéscă stipendiĭ în sume mai marĭ, ar fi fórte simplă. Precum scim, fundaţiunile nóstre de stipendiĭ le administréză consistórele de ambe confesiunĭ: „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“, comitetele administratóre ale fondurilor grăniţerescĭ din Năsĕud şi Caransebeş, comitetul instituit pentru ajutorarea învĕţăceilor de meseriĭ şi comerciu în Braşov, representanţa fondului Gozsdu şi altele, între carĭ şi institutele nóstre de credit şi economiĭ, carĭ din venitele lor anuale destină óre-care cvotă spre scopul acesta.

Reuniunile instituite în mai multe localităţĭ pentru ajutorarea sodalilor, ar trebui sĕ pertracteze în adunările lor afacerea acésta ponderósă pentru viitorul meseriaşilor noştriĭ şi sĕ împuternicéscă pe una dintre ele, anume pe cea din Sibiiu, care apoi sĕ înainteze câte un exibit propunĕtor la administraţiunile dise ale fondaţiunilor de stipendiĭ.

Tĕrnoveanul.

Reuniunea

învĕţătorilor românĭ uniţĭ din Archidiecesă.

De lângă Mureş, Dec. 1904.

XVIII.

Adunarea generală a reuniunei s'a ţinut în 4 Noemvrie 1904 în Blaşiŭ. Cei presenţĭ dic, că dela înfiinţarea şi constituirea reuniunei niciĭ una nu era aşa solemnă şi ţinută cu demnitate, ca asta. Mult a ridicat vada adunăriĭ presenţa patronului reuniunei a Escelenţei Sale Domnului Dr. Victor Mihályi, archiepiscop şi metropolit din Blaşiŭ, care a asistat la deschiderea şedinţiĭ, ér ca rĕspuns la discursul preşedintelui, a dat. învĕţătorilor poveţe părintescĭ întru conducerea oficiului lor greu.

La adunarea generală au participat şi vre-o câţĭ-va membriĭ onorarĭ şi fundatorĭ; póte că veneau şi mai mulţi, decă biroul central se îngrija de o localitate mai spaţiósă, bună-óră cum este sala de gimnastică a gimnasiului, unde apoi pe lângă d-l Gavril Pop, care este un mare binefăcĕtor al învĕţătorilor, mai puteau participa şi ceilalţĭ canonicĭ, profesorĭ gimnasialĭ şi alţĭ onoraţiorĭ, causând prin asta bucurie şi mângâiere învĕţătorilor, atât celor presenţĭ, cât şi celorlalţĭ din tótă archidiecesa.

Este de remarcat discursul rostit de preşedintele reuniunei, cu ocasiunea deschideriĭ adunăriĭ generale, care a fost a VI-a dela înfiinţarea reuniuniĭ. Discursul acesta s'a publicat în „Fóia Şcolastică“ Nr. 19/1904, pag. 307. Eu voiu comunica publicului cetitor, din acela numai vre-o câte-va pasage mai frumóse.

Anume d-l George *Munteanu* la începutul discursului sĕu amintesce despre scopul şcólei, care este perfecţionarea disposiţiunilor băiatului, date lui de Dumnedeu, aşa că, devenind el adult şi bărbat maiorean sĕ-şĭ pótă îndeplini cu succes obligămintele din viaţa acésta, pe carĭ le primesce asupra sa, orĭ la care este avisat spre a puté trăì după ele în lume. Biserica în sfera ei de activitate se nisuesce, ca sĕ créscă prin şcólă creştinĭ adevĕraţi, cu simţeminte morale, aprinşĭ de dorul iubiriĭ de Dumnedeu şi de deaprópele. Scopul acesta este pus în rolul de activitate a învĕţătorilor, atât în trecut, cât şi în present.

La finea discursului se dice, cumcă cunoscinţele, de carĭ au avut ómeniĭ lipsă în viaţa cotidiană, se predau până la secolul XVI. în limba grécă şi latină, când pentru înlesnirea cunoscinţelor, pedagogiĭ francesĭ ca Romes, Rabailè, Montaigne şi Descartes,; Bacon, Locke englesĭ; Ratich şi Comenius germânĭ, au pretins cu insistinţă, ca obiectele de şcólă sĕ se predea elevilor în limba lor maternă, ca unică prin care îşĭ pot mai uşor şi mai temeinic câştiga cunoscinţele de lipsă.

Tendinţele acestor marĭ şi adâncĭ cugetărĭ, cu timpul, s'au şi realisat, aşa, că astădĭ, în tóte statele Europei, cunoscinţele de lipsă pentru cei de şcólă poporală se predau în limba lor maternă.

Sĕ ţinem dér şi noi la a nóstră limbă, sĕ o cultivăm, că numai prin ea sĕ ajungem scopul şi tendinţa şcólei poporale.

Frumóse cuvinte şi poveţe dela d-l director, fostul nostru profesor, carĭ cuvinte luându-le la cunoscinţă plăcută, sĕ ne ţinem în tótă viaţa nóstră de ele şi sĕ le lăţim în cercurĭ cât mai largĭ ale activităţiĭ nóstre, ca aşa fie-care popor sĕ devină consciŭ de iubirea neclătită a limbei sale matarne.

Mureşanul.

Avis.

Domniĭ universitarĭ, carĭ au fost primiţĭ în semestrul prim al acestui an şcolastic la masa studenţilor academicĭ, sunt rugaţĭ a-şĭ legitima progresul în studiĭ, şi că au satisfăcut condiţiunilor de primire de sub n-rii 11 şi 12, — cel mult până în 12 Ianuarie 1905, décă mai voesc sĕ foloséscă şi în semestrul al II-lea acest beneficiŭ.

Cu acéstă ocasiune, subscrisa direcţiune apeléză din nou la toţĭ sprijinitoriĭ acestei instituţiunĭ, sĕ binevoiésca a-şĭ trimite şi mai departe ofertele lor marinimóse, căcĭ numai aşa se va puté susţiné acéstă masă de nespus de mare folos pentru tinerimea nóstră universitară, care se luptă cu nenumĕrate greutăţĭ la studiile mai înalte.

Direcţiunea „Economului“.

Călindarul Plugarului.

In editura tipografiei A. *Mureşianu* a apărut **„Călindarul Plugarului“** pe anul comun 1905. — Anul XIII.

Ca şi în anii trecuţĭ, aşa şi în anul acesta — al treisprĕdecelea al esistenţei sale — „*Călindarul Plugarului*“, fidel numelui sĕu, întră în casele cărturarilor si ómenilor noştri de la sate şi oraşe, ca prin învĕţăturile şi poveţele din ramura economiei sĕ le îmbogăţéscă cunoscinţele şi sĕ-i îndemne la muncă raţională, servindu-le tot-odată de călăuză în viaţa practică. In afară de acésta, cei carĭ se vor grăbi a-şĭ procura „*Călindarul Plugarului*“, vor mai avé prilegiŭ de a-şĭ petrece câte-va óre vesele şi senine, cetind bucăţile alese şi instructive din partea literară şi distractivă, anecdote în prosă şi versurĭ, glume, poveţe şi diverse.

Conţinutul „*Călindarului Plugarului*“ este următorul:

— O ilustraţiune representând vechea cetate a Huniadeştilor. Cronologia anului. — Regentul anului. — Sĕrbătorile şi alte dile schimbătóre. — Calculul sĕrbătorilor mai marĭ. — Posturile. — Urméză partea strict calendaristică: cele 12 lunĭ ale anului, la fie-care lună dându-se sfaturĭ despre lucrările, ce are sĕ le facă economul, care ţine sĕ-şĭ pórte economia după tóte cerinţele. — Taxele telegramelor şi postale. — Taxele pentru pachete şi pentru porto-tarif după greutate. In partea acésta se dau îndrumărĭ cu privire la regulele de observat la trimiterea de scrisorĭ, banĭ şi pachete. — In rubrica despre timbre şi taxă, se arată, ce anume timbre şi taxe se cer la tot felul de petiţiunĭ, documente etc.

Rubrica *têrgurilor* e şi de rêndul acesta fórte bogată. După datele oficióse şi de nou îndreptate şi publicate de ministeriul de comerciu, se arată têrgurile libere din Ardeal, Bănat şi ţéra unguréscă, cu observaţiunile necesare; apoi têrgurile din Bucovina şi Ungaria, precum şi têrgurile aranjate în serie cronologică (după lună).

Partea economică a Călindarului cuprinde următórele articole din ramura economiei: *Cunóscerea pămêntului*, de Th. A Bogdan; *Cultura raţională a cartofului*, de Gh. Manolescu; *Economul ca doctor*, de Ioan Georgescu; *Ingrijirea şi pregătirea pămêntului în şcola de pomĭ*, de A. Boldor; *Cultura macului.*

In *partea literară* se publică: „*Groşiţa, care i-a adus noroc*“, o frumósă povestire de Jassy Torrund (trad. Oniţă); *Ochii negri* (poveste) de E. Părăianu; Legenda »*Stefan cel Mare şi îngerii*«. Urméză *Anecdote poporale şi Glume*, de Marion, Speranţă şi alţĭ scriitorĭ, în versurĭ şi prosă.

Se publică apoi *Poveţe* interesante şi instructive pentru viéţa economică şi casnică. Câte-va *sfaturĭ din ale bucătăriei şi Diverse.*

Partea restantă cuprinde anunţurĭ pe mai multe paginĭ.

Călindarul Plugarului costă esemplarul **44 banĭ** + porto, şi se vinde la Tipografia A. *Mureşianu* Braşov. Abonaţii diarului nostru pot sĕ procure călindarul şi de-odată cu reînoirea abonamentului la fóia nóstră.

Miseria la Londra.

La o conferinţă ţinută la Londra asupra miseriei, s'au citat cifre înspăimêntătóre privitóre la sĕracĭ şi la cei lipsiţĭ de adăpost în capitala Angliei. Conferenţa s'a ţinut sub presidenţa ducelui de Westminster în „Grosvenor House.“ Au asistat dómne din tóte straturile societăţii alese englese pentru a sprijini opera „Church army“ care întrebuinţéză tóte mijlócele şi face multe jertfe pentru a ajuta lumea sĕracă.

Secretarul societăţiĭ a făcut un raport asupra stăriĭ lucurilor dovedind că numĕrul sĕracilor a crescut aşa de mult în Londra în cât situaţia a devenit fórte seriósă.

Acum trăesc în capitala Angliei nu mai puţin de 200.000 ómenĭ în situaţia cea mai rea séu cu alte cuvinte sunt aprópe de a peri de fóme. Când acum doi anĭ lipsa de lucru era mare şi sĕracii făceau procesiunĭ pe strade, lucrurile n'au stat aşa de rĕu ca acum. Acum sunt cu cel puţin 15.000 de ómenĭ muritorĭ de fóme mai mulţĭ ca atuncĭ. Ar fi bine décă guvernul ar interveni, dér va dura mult până când va veni cu ajutor şi nevoia este fórte urgentă, décă esistă voinţă de a se aduce ajutor.

In cursul lunei Noemvrie „Church army“ a pus la disposiţie celor lipsiţĭ de adăpost 90.000 de paturĭ şi 250.000 prândurĭ.

In Decemvrie se va dispune de 120.000 paturĭ şi 370 000 prândurĭ gratuite. S'a procurat apoi de lucru dîlnic pentru 500 de ómenĭ însuraţĭ carĭ câştigă câte 3 francĭ pe di. Acésta costă 125 lire sterlinge pe di. Din nefericire se află şi fórte multe elemente rele între cei sĕracĭ, carĭ nu vor sĕ lucreze şi e greu de deosebit între cei ce merită ajutóre şi cei care nu-le merită.

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 29 Decemvrie. Ministrul preşedinte Tisza a plecat aseră la Viena spre a raporta înc'odată Maiestăţiĭ Sale asupra situaţiei şi tot odată *sĕ ia mĕsurile necesare pentru disolvorea dietei şi în privinţa mesagiului de închidere.*

Viena, 29 Decemvrie. Ministrul-preşedinte Koerber şi-a dat demisia în scris împreună cu întreg cabinetul. Maiestatea Sa nu va lua hotărîre până după anul nou.

Petersburg, 29 Decemvrie. Generalismul *Kuropatkin* a ţinut trupelor o vorbire în care a declarat, că *de acum înainte nu mai póte fi vorba despre retragere.* Trupele primejduite trebue sĕ fie sprijinite de trupele vecine, — a-se retrage nu e permis. *Ţinta fixată trebue ajunsă cu orĭ-ce preţ.*

Berlin, 28 Decemvrie. 80 000 soldaţĭ din reservă snnt pe drum spre Manciuria pentru a întregi lacunele cadrelor.

Londra, 29 Decemvrie. Din *Kinciu* se telegrafiéză, că aripa stângă ruséscă a fost împinsă înainte. Frontul de luptă e lung de 65 chilometri. Se declară oficial, că la începutul lunei Februarie numĕrul armatei ruse din Manciuria va fi de *600.000* Cu ajutorul armatei de la Wladivostok se va încerca atuncĭ împresurarea Japonesilor. Trupele din gardă se aşteptă se soséscă în Ianuarie.

Londra, 28 Decemvrie. Din partea japonesă se comunică cu tótă hotărîrea, că flota lui *Kamimura* a ocupat pe mare calea Malacca. Flota lui *Togo* e încă departe de acest punct. Prima ciocnire cu flota din Baltica se aşteptă sĕ se dea în apele chineie spre sud de insula Formosa.

Bibliografie.

A apărut la Bucurescĭ:

Sistema ortografică a limbei române de *Nic. Densuşianu*, o broşură de 73 pagine şi se află de vêndare la libraria Leon Alcalay din Bucurescĭ cu preţul de 1 leu, trimisă cu posta 1 leu 15 banl séu 1 cor. 10 fil.

„Ce samenĭ, aceea rĕsare“.

Deşi la unii din economii noştri li-se va păré, că proverbul pus în fruntea acestei scrierĭ e vechiŭ de tot; că s'au mai scris de atâtea şi atâtea-orĭ despre acela; totuşĭ noi îl aflăm nou şi aşa de lipsă pentru fie-care econom, încât şi décă nu trebue sĕ vorbim despre acela chiar în tótă diua, apoi măcar de douĕ-orĭ în an şi anume: tómna şi primăvara când sĕmĕnăm, ar trebui sĕ-l cetéscă şi dică ca pe „Tatăl nostru“ de rost fie-care econom.

Unii dintre economiştii învĕţaţĭ, precum au fost Hallet, Şireff, Mocry şi alţii şi până acum au făcut încercărĭ fel şi fel pentru alegerea grăunţelor de sĕmênţă. Astfel Hallet a ales din tot grâul sĕu un spic, care i-s'a părut mai bine desvoltat. Pe acela apoi l'a sĕmĕnat apoi ceva mai rar de o parte într'un cap de loc cu pămênt mai roditor, ér în anul următor l'a chiar şi săpat ca pe cucuruz, numai ca sĕ pótă cresce şi sĕ se pótă desvolta cât mai bine. La secere a ales apoi éră spicul cel mai frumos şi a dis: „Acesta e spicul cel mai frumos din tot grâul meu“.

Grăunţele obţinute din spicul ales (selecţionat) le-au sĕmânat apoi din nou în anul următor şi le-a cultivat tot în modul mai sus arătat până când i-a succes a prăsi cel mai frumos grâu numit apoi după numele sĕu. La acésta par' că vĕd pe unii din economii noştri clătind din capete şi dicênd: „purcedênd astfel, până când vom ajunge noi, ca sĕ avem grâul de lipsă pentru sĕmănat?“ — Hallet a putut dice după patru anĭ: „astădĭ am tóte holdele mele sĕmĕnate cu grâu de acela, pe care l'am ales dintr'un singur spic de grâu“, ér noi dicem economilor noştri: „voesce şi vei puté“.

Alțĭ economiștĭ érășĭ s'au apucat și au ales grâul de sĕmânță grăunt de grăunt „ca pe masă" cum se mai dice și numai după aceea l'au sĕmănat, producênd de asemenea un grâu cu mult mai frumos și mai bobonat, ca acela, pe care l'au avut ei mai înainte în economia lor.

Pe mai multe locurĭ s'au făcut apoi încercărĭ de a cultiva astfel de grâu ales, cumpĕrat de prin alte ținuturĭ, séu chiar și de prin alte țĕrĭ, dér cu puțină isbândă, pentru că grâul adus de prin alte țĕrĭ s'a adeverit, că se împămêntenesce tare cu greu pe la noi, unde este cu totul alt aer, căldură, umedală și pămênt, așa că acela după câțĭ-va anĭ se corcește cu totul. Prin urmare e mai bine, ca sĕ alegem și cultivăm grâul acela, pe care îl avem noi în economia nostră.

Cu privire la alegerea grăunțelor pentru sĕmănat, deși și până acum majoritatea economilor noștri au ales și sĕmănat din grăunțele cele mai frumóse și mai bobonate, totușĭ o parte mai mică a acelora, mai crede și astădĭ. că fie sĕmânța și mai mică și mai mĕruntă, décă timpul e priincios, tot așa de bune se fac holdele și din aceea, ca și din cea mai mare.

De óre ce nu numai la noi, ci și în întréga Europa și America, de mai mulțĭ anĭ s'au făcut încercărĭ cu sĕmănatul grăunțelor celor mai marĭ și tóte au fost pentru cultura acelora, așa-déră e evident, că deși grăunțele mijlocii și mĕrunte încă pot da roduri, acestea sunt cu mult mai scădurii și mai slabe, ca ale celor mai marĭ.

Plantele desvoltate prin grăunțele mai marĭ sunt apoi și ele mai cu putere și nu pier așa curênd, ca cele desvoltate din cele mai mĕrunte și mijlocii. Acesta e și un lucru fórte firesc! Pentru-că în deobște e cunoscut, că tînĕra plantă, până când i-se desvóltă rĕdĕcinile, ca sĕ șĭ potă trage nutremêntul din pămênt, trebue sĕ se nutréscă din materiile acelea făinóse, carĭ îmbracă colțul. Décă însĕ grăunțul e mic, atuncĭ și materiile, carĭ îl încunjură sunt slabe și puține așa că colțul chiar când ar vré sĕ rĕsară, trebue sĕ piară din lipsa de nutremênt, cu deosebire atuncĭ, când și pămêntul e tot cam umed și rece, pe când în grăunțele cele marĭ colțul îșĭ află nutremêntul de lipsă ca într'un blid așa dicênd, până când se întăresce de se póte nutri și din pămênt.

In casul de față putem asemăna colțul grăunțului cu puiul din ou, care de asemenea se nutresce cu materiile ce-l încunjură, adecă cu albușul și gălbinușul aceluia, până când se întăresce de póte sparge cója și astfel póte sĕ iasă afară din ou, ca sĕ-șĭ caute și alt nutremênt mai tare.

Afară de mărime la grăunțele de sĕmânță se mai recere și aceea, ca ele sĕ fie pe deplin cópte când se seceră, pentru că décă nu sunt pe deplin cópte, atuncĭ rĕmân scădurii, ba pot sĕ producă chiar și tăciune mai mult în anul ce urméză. Cu privire la cócerea grăunțelor de sĕmânță, majoritatea economilor noștri și până acuma au fost cu o deosebită băgare de sémă, lăsând anume, ca holdele de sĕmânță sĕ se cócă mai bine ca celelalte, apoi punênd grăunțele îmblătite și alese deosebit de celelalte.

Grăunțele de sĕmânță trebue alese tot-déuna din róda anului de mai înainte. Grăunțele cele mai vechĭ de câte doi séu mai mulțĭ anĭ, nu sunt bune pentru sĕmănat, pentru că nu rĕsar tóte și astfel holda ar rĕmâné rĕvĕrsată, prin ceea ce economul ar suferi daună însemnată.

Grăunțele de sĕmânță nu trebue sĕ fie nicĭ vĕtămate de mășina de îmblătit séu altceva, de óre-ce în casul acela nu pot sĕ rĕsară. Dér chiar și când ar rĕsări, s'ar puté puté desvolta din ele mai mult tăciune, ca din cele întregĭ.

Afară de acestea se mai recere, ca grăunțele de sĕmânță sĕ nu fi fost cumva mai înainte de sĕmânat, încolțite încă din câmp, din stog séu din ferdelă, sĕ nu fi fost umede, mucede séu altcum stricate, căcĭ în casul acela de asemenea nu pot sĕ încolțéscă și sĕ rĕsară.

Pentru încercarea puterei de încolțire a grăunțelor și până acum s'au mai făcut încercărĭ pe ici colea, de către unii din economii noștri și mai înainte de sĕmănat. N'ar strica însĕ, când acelea, s'ar face regulat de către toțĭ, pentru-că în casul acela, economul scie apoi și mai sigur, că ce sémănă.

Lucrul acesta dór nu e așa greu de încercat!

Se i-au de pildă 100 de grăunțe din sĕmênța aceea, pe care voim a o cultiva. Acelea se pun într'o hârtie sugătóre în fața sórelui. Hârtia se ține în necontenită umedélă, séu se pot sĕmĕna și în o lăduță cu pămênt pe feréstra din casă în fața sorelui, cum sémănă și unele rĕsadurĭ de legumĭ bună-oră, unde asemenea se mai udă din când în când. Când credem apoi, că grăunțele au încolțit, le scótem afară le numĕrăm, și astfel apoi putem afla mai ușor, că óre grăunțele destinate pentru sĕmânță sunt ele tóte bune séu numai o parte din ele, adecă atâtea procente.

Acestea ar fi câte-va din recerințele mai însemnate pentru alegerea grăunțelor de sĕmânță; recerințe, carĭ tóte mărturisesc pentru adevĕrul proverbului pus în fruntea acestei scrierĭ, că: „ce samenĭ, aceea rĕsare".

I. G,

Dărĭ de sémă și mulțămită publică.

Pentru a satisface măcar în parte dodinței acelor domnĭ, carĭ ni-au trimis dărĭ de sémă și mulțămite publice, lăsăm sĕ urmeze aicĭ un estras din ele, indicând în terminĭ generali sumele și locul de unde ni s'au trimis. Am spus'o de repețite-orĭ și o spunem și acum, că ne este peste putință a publica în întregime lungile dărĭ de sémă ce ni-se trimit, — căcĭ spațiul ni-e prea scump și culesul încă costă timp și cheltuelĭ.

Din **Tohanul-vechiŭ** am primit o mulțămită publică în care se arată, că mai mulțĭ conpatrioțĭ din aceea comună domiciliațĭ în Bucurescĭ au contribuit fie-care câte 5 lei și din suma astfel colectată s'a procurat tabloul neuitatului *Baron David Urs de Margina*, care tablou împodobesce adĭ sala festivă a școlei grănițerescĭ din Tohanul-vechiŭ. Pentru acest act de pietate d-l paroch M. Brumboiu și d-l Dumitru Pop, notarul comitetului parochial le aduce mulțămite în numele senatul școlar și al poporului.

— D-l preot Eug. *Dredean* și curatorul Ioan *Ionaș* din **Tîrșolț** aduc mulțămite Reverendiss. Domn canonic Ioan Georgiu din Gherla, care din ocașiunea sfințirei bisericei din Tirșolț a dăruit 100 cor. pentru acéstă biserică. Mulțămite ferbințĭ aduc apoi P. S. Sale episcopului Dr. I. Sabo din Gherla, care cu cea mai mare căldură a îmbrățișat causa zidirei bisericei.

— D-l paroch Moise *Flitter* din **Șarpotoc** aduce mulțămite parochianului Ioan Duma, care a colectat de la creștinii aflătorĭ în America suma de *111 cor.* pentru zidirea unei bisericĭ gr. or. române în Șarpotoc. Mulțumesce tot-odată și acelora carĭ au dăruit suma de 45 cor. 50 b. pentru sĕvîrșirea unui sfânt maslu mare. Creștinii dăruitorĭ din America sunt 91 la numĕr, ér cei carĭ au dăruit pentru maslu 21 la numĕr.

— Comitetul aranjator al petrecerei ce s'a dat în **Hodac** aduce la cunoscință, că cu ocasiunea acelei petreceri (12 Iulie a. c.) a întrat la cassă suma de 105 cor., care subtrăgêndu-se spesele de 90 cor. 32 b., a rĕmas venit curat 14 cor. 68 b., care sumă s'a dat fondului pentru înființarea unei bibliotecĭ poporale.

— D-nii George *Pătăcean* și Silviu *Chișiu* din **Copand** dându-șĭ sémă despre resultatul material al petrecerei de la 12 Iulie, constată că au întrat la cassă 180 cor.. din carĭ subtrăgêndu-se cheltuielile de 100 cor, a rĕmas venit curat 80 cor., carĭ s'au predat senatului bisericesc pentru augmentarea fondului de edificare a bisericei gr. cat. din Copand.

— D-l vice-protopop Ioan *Pantea* din **Riciul de Câmpie** dând sémă despre resultatul petrecerei aranjate la 24 Iulie, constată, că a întrat la cassă suma de 251 cor., s'au cheltuit 101 cor. și a rĕmas venit curat 150 cor.. care s'a predat cassarului școlei conf. gr. cat. din numita comună.

— D l inv. Ioan *Pop* din **Comăna inferióră** constată, că cu ocasiunea petrecerei aranjate la 31 Iulie, după subtragerea cheltuelilor, au rĕmas 26 cor., care sumă s'a transpus școlelor locale.

— D-nii Augustin *Degan* și Michail *Iubaș* din **Vețel** dând sémă despre resultatul material al petrecerei aranjate în 31 Iulie, constată că au întrat cu totul la cassă suma de 209 cor. S'au spesat 155 cor. 56 b. A rĕmas venit curat 53 cor. 44 b.

— D-l Teofil G. *Grigorescu*, înv. din **Lăpușul unguresc** constată, că cu ocasiunea petrecerei aranjate la 2 Aug. in favorul școlei române gr. cat. din acea comună au întrat la cassă 357 cor. S'au cheltuit 136 cor. 48 b., Venit curat de 220 cor. 52 b.

— D nii Emil *Pop* (controlor) și Iosif *Bogdan* din **Ciunga** fac cunoscut, că cu ocasiunea petrecerei aranjate la 7 Aug. în *Mureș-Uióra* auîntrat 401 cor., s'au cheltuit 209 cor. Venit curat 192 cor.

— D-nii Ioan *Sonea*, preot, și Todor *Buzdura* din **Reteag** dând sémă despre resultatul material al petrecerei aranjate la 7 Aug. în favorul bisericei locale fac cunoscut, că venitul brut al petrecerei a fost de 260 cor. 60 b., spesele 55 cor. 44 b. Venit curat 205 cor. 16 b., carĭ s'au predat cassei bisericei.

(Va urma.)

Originea colindelor.

Se apropie sĕrbătorile Crăciunului, ele sunt cele mai marĭ sĕrbătorĭ pentru creștinĭ și mai cu sémă pentru copii. Câte emoțiunĭ puternice nu sgudue sufletele lor curate la gândul, că atuncĭ ei vor umbla cu Moș-Ajun, cu colindele, cu stéua, cu vicleimul, cu plugușorul, cu sorcova, etc.

Câțĭ dintre noi, cei eșițĭ din mulțimea de jos, nu păstrăm încă amintirĭ neșterse, despre traista de la Moș-Ajun, de dorința neînvinsă ce aveam de a colinda în séra dinspre Crăciun, „de ramura de trandafirĭ de hârtie", de semănatul cu grâu și orez, aruncat cu respect pe capetele albite de mulțimea anilor ale bătrânilor, în cosițele fetelor cum și a celor din jurul lor, strigându-le voios:

Sĕ trăițĭ, sĕ'mbătrânițĭ.
La anul și la mulțĭ anĭ.

Obiceiul de a colinda, îl putem urmări în istorie până la Etrușțĭ. Strămoșii noștrii Romanĭ păstrau și ei cu sfințenie acest obiceiŭ, la sĕrbătórea Larilor, care cădea la 23 Decemvrie, copiiĭ mergeau pe la casele Patricianilor Romanĭ și le cântau diferite bucățĭ din viéța Larilor, felicitându-i ér în schimb primeau plăcinte spre a li-se aduce jertfe. Nu ne-au rĕmas nimic scris de la cei Vechi despre aceste cântece, ele ne-au fost însĕ păstrate din generație în generație prin gura poporului. Noi le audim în colindele copiilor din nóptea spre Crăciun, spre pildă:

Hai Leroi Dómne
O! Lerum Domne
O! Ler Dómne, Domn din Cer
O! Ler Dómne florĭ, florĭ de mĕr.

Cu venirea creștinismului, ultimele două rĕndurĭ au luat caracterul creștinesc Predicatorii creștinĭ s'au folosit de credința Romanilor în Lari și de sĕrbătórea lor, spre a întroduce creștinismul la Romanĭ. E sigur, dice d-l Ioan al lui G. Sbiera, că ei au spus poporului, că domnul nostru Isus este de asemenea un Lar și că Larul cel mai mare, cel mai bun și mai bine-făcĕtor pentru omenire, care s'a născut chiar pe timpul acestor sĕrbătorĭ și că poporul sĕ-l priméscă numai pe el de Lar, și acéstă sĕrbătóre s'o serbeze anume numai în onórea lui, în onórea acestui Lar nou, al Larului lumei, în onórea mântuitorului. Poporului i-au plăcut aceste idei, carĭ corĕspundeau cu vechea lui credință, de óre-ce nu-i era strĕină și a și primit'o. Preoții și învĕțătorii creștinĭ s'au nevoit ca sĕ strecóre întîmplărĭ din viéța lui Christos, în acele cântece — colinde, prin carĭ Romanii preamăreau mai înainte pe Larii sĕi proprii și astfel colindele de mai nainte ale Romanilor păgânĭ, s'au prefăcut în colinde pentru Romanii creștinĭ, de aicĭ și colindul creștin,

O! Ler Dómne Domn din Cer
O! Ler Dómne florĭ de mĕr...

Căcĭ trebue sĕ mărturisim, că cântecele — colinde, prin care se preamăreau Larii păgânĭ, au trebuit sĕ cuprindă întrânsele întîmplărĭ bine-făcĕtóre din viéța Larilor, într'un asemenea mod după cum cuprind și colindele creștine întîmplărĭ de la nascerea și din viéța Mântuitorului. Tot odată au trebuit sĕ cuprindă ele, ca și colindele nóstre, felicitărĭ către părinții de familie, pe unde se cereau plăcintele de jertfe pentru Lari. Timpul ivirei colindelor și forma lor precum și chipul și timpul colindărei, este străvechiŭ. El se ridică departe, departe pe treptele timpului și ne arată deslușit, că atuncĭ când noi am devenit Românĭ eram și creștinĭ. Colindele sunt născute decĭ de-odată cu existența poporului român, credința în Lari și cultul lor au străbătut tótă viéța Românilor din timpurile cele mai vechĭ și până în cele mai nouĕ și au fost atât de înrădăcinate în ființa lor, încât nicĭ o prefacere a credinței și a sentimentelor lor, n'au fost în stare sĕ le stîrpéscă nicĭ chiar vitregia vremurilor prin care au trecut Românii. Numai acéstă credință atât de înrădăcinată în inima Românilor, a putut păstra numele de Lar, chipul șĭ forma colindării, forma ei neschimbată și aceeașĭ la toțĭ Românii până în diua de astădĭ.

Credința în Larii cei vechĭ a cădut prin întroducerea creștinismului. Românii însĕ șĭ-au aflat alt Lar mai mare, un Lar Domn din cer, care i-a pădit tot-déuna și încă îi apără și îi feresce și astădĭ de tóte relele și căruia singur i-au păstrat Românii cultul Larilor de mai înainte, deși înțelesul colindelor, prin care se preamăreau Larii cei vechĭ, s'a schimbat și s'a înlocuit prin idei potrivite cu viéța și sfințenia acestui Lar nou, Domn din cer, a Mântuitorului lumii.

Insemnătatea colindelor și a refrenurilor este fórte mare din două puncte de vedere: întâiŭ, pentru-că datina colindării împreună cu tótă credința ce se ține de dênsa, ne dă un temeiŭ nu numai de originea nóstră romană, ci și pentru vechea creștinare a poporului român de la Dunăre, de óre-ce în colinde, adecă în credința în care strămoșii noștri se oglindesc ne spune savantul profesor bucovinean d-l Ioan a lui G. Sbiera, se cuprinde familiaritatea, frăția, religiositatea, comunitatea de interese, moralitatea și umanitatea.

Dragostea copiilor pentru Moș Ajun, ca și pentru colind, pentru stea ca și pentru vicleim și sorcovă este nețărmurită, ei umblă colindând pe vremea cea mai vijeliósă, pe frigul cel mai îngrozitor, și tóte le înfruntă cu un eroism naiv, și pe aceste vremurĭ câtă plăcere nu simt ei, cu tóte năcazurile! Ei simt plăcerea în suferință, prevestind nascerea Larului celui mare, al mântuitorului Isus Christos!

Mulțĭ dintre acești voinicĭ însĕ sunt goi și desculțĭ și decĭ lipsițĭ de fericirea adêncă de a putea umbla cu Moș-Ajunul cu colindu, orĭ cu stéua, cu plugușorul, orĭ cu sorcova.

La serbătorile cele marĭ simțim nevoia de a sci lumea copiilor fericită, cel puțin acéstă lume nevinovată și încă curată.

„Inchipuiți-vĕ, dice d-l Delavrancea, un copil flămând și tremurând în diua de Crăciun, pentru mine nu e nimic mai dureros!"

Caritatea românéscă, atât de strălucită odinióră, a început sĕ încolțéscă din nou în sufletul românului și sĕ se gândéscă la lumea copiilor, viitorii cetățenĭ și apărătorii vetrei strămoșescĭ de mânĭ.

Primele ajutóre s'au întrupat în cantinele școlare, scopul lor este în deobște cunoscut tuturor. Ele sunt însĕ departe de a putea face față tuturor cerințelor, tuturor nevoilor.

Scriitorul acestor rêndurĭ, cum și soția d-sale, d-na Ionescu, directóră de șcóla primară, vĕdĕnd atâția copii sĕracĭ la șcóla pe care o conduce, s'au gândit la acest lucru și în dorința de a contribui și d-lor cu ceva la mărirea fondului, d-l Atanasie Ionescu a tradus și tipărit, cu a sa cheltuială nuvela lui Sienkievicĭ întitulată: Sĕrbătórea Crăciunului", spre a-o vinde în folosul copiilor sĕracĭ.

Despre nuvela lui Sienkievicĭ, n'am de dis nimic, de óre-ce autorul este destul de cunoscut publicului cititor român.

Prin acésta facem un călduros apel la generositatea publică, ca fie-care sĕ-șĭ depuie obolul sĕu, nu numai pentru cantinele școlare dér și la alte societățĭ, ca bună óră la cea pentru îmbrăcămintea și încălțămintea copiilor sĕracĭ.

Sĕ ne amintim cuvintele sfintei scripturĭ: „Bun lucru este mila în vreme de apăsare, ca nourii de plóie în vreme de secetă (Serah XXXV 20). „Cinstesce pe Domnul cu munca ta dréptă și dăi lui începutul ródelor dreptății tale și nu te opri de a face binele celui lipsit când póte mâna ta sĕ ajute, cacĭ numai milostenia rĕmâne în vecĭ" (Paremi III 9).

Ajută Dómne tuturor copilașilor sĕ fie îmbrăcațĭ și încălțațĭ ca sĕ pótă umbla cu Moș-Ajunul, cu colinda, cu stéua, cu plugușorul și nu lăsa dómne pe nicĭ un copilaș fără sorcovă de anul nou!

(„Alb.") *G. M. Ionescu.*

Insurătórea lui Moritz.

Șulem era om cu stare,
căcĭ avea o prăvălie
Încărcată cu basmale,
și mai vindea și rachie,
Și pe lângă tóte aceste
mai avea și un ficioraș
Moritz se chema flăcăul
și era cam drăgălaș;
Căcĭ avea un barbișon
și cârliónțe la urechĭ
Un pĕr roșu, creț și des,
ș'un palton puțin cam vechiŭ.
Șulem vrea cu orĭ-ce preț,
ca pe Moritz sĕ-l însóre
Și-l trimite acum în lume,
ca sĕ-șĭ caute pețitóre.
Moritz cam nătâng din fire
se 'nvêrtesce pe la némurĭ
Și 'ntr'o bună diminéță,
bate la'lui Șulem giamurì,
Și-l trezesce pe la patru,
că șĭ-a găsit o mirésă
Pe fetița lui Rebeca,
cea vestită și alésă:
„Tatele" îi dice Moritz,
„fata lui Rebeca 'mĭ place
Și décă-'țĭ convine ție,
nunta mâne putem face,
Căcĭ Rebeca mĭ-a promis
și fetița se 'nvoesce
Mie încă îmĭ convine,
Mama nu se 'mpotrivesce".
„Bine Morirz! tu eștĭ prost,
sci! Rebeca cine a fost?
Ea a fost amanta mea,
sĕ-'i iei fata n'are rost,
Căcĭ cu măsa dumniaiei,
eu trăiam o vreme bine
Și de vom căta d'aprópe,
fata e soră cu tine;
Decĭ te du în altă parte,
căcĭ aicea n'ai brodit
Și pe lângă tóte astea,
nu e lucru potrivit".
Moritz plécă și se duce
ca sĕ-șĭ caute 'n altă parte
O mirésă cum s'ar dice,
séu pe a lui jumĕtate,
Și după cincĭ lunĭ de dile,
el se 'ntórce ér acasă
Dér mai hotărît acuma,
că șĭ-a găsit o mirésă,
Pe Ghidali alui David,
fată cu avere multă,
Căcĭ mama ei a ținut,
ca s'o facă fată cultă,
A dat'o întâi la școlă,
apoi la croitorie
Și acéstă fată acuma,
fórte multe lucrurĭ scie,
Ce dicĭ și matale tată?
Lucru mai bun nicĭ se póte
Ea-'mĭ convine și e bine,
căcĭ dênsa are de tóte,
Are paraluțe bune
ș'o mașină de cusut
O partidă așa de bună
nicĭ că s'ar mai fi putut.
„Moritz! n'ai brodit'o bine,
nicĭ cu asta, o sciu eu,
Căcĭ cu Lara, mama ei,
scie numai Dumnedeu,
Cum de bine o duceam.
când eram în tinerețe
Mĕ 'ntîlneam cu ea 'n piață
'n fie-care diminéță,
Și vorbeam cu ea mai multe,
séra ér ne întêlneam
Și ne 'nțelegeam ca luațiĭ,
nopțĭ întregĭ le petreceam,
Așa décă vom căuta,
v'am găsì neamurĭ de-aprópe
Încât ca sé te cununĭ
cu fata ei, nu se póte.
Decĭ tu Moritz fi cu minte,
și te 'ndréptă în alt loc
Căcĭ aicĭ tu n'ai brodit'o,
la Ghidale n'ai noroc".
Ce sĕ facă acuma Moritz,
el pornesce ér la drum
Și peste puține dile,
vine chiar dela Avrum,
Un haham vestit la ei,
care avea fată mare
Și lui Moritz îi promise,
că nu 'i se pune în cale
Décă fata se 'nvoesce,
fie voia lor, o spune.
El bucuros se 'nvoesce,
nicĭ de cum nu se opune,
Dér tata lui Moritz ér,
și aicĭ se opintesce
Căci gândindu-se puțin,
el o pedecă găsesce,
Sóța lui Avrum pe vremurĭ,
încă avea prăvălie
Tocmai când Șulem bĕtrânul,
era la militărie,
Și amêndoi se îndrăgeau,
așa décă vei căuta
Póte fata lui Avrum,
sĕ fie chiar sora ta,
Căcĭ omul în tinerețe,
multe face și pățesce
Și la urmă cine sci,
póte cu tin' se 'nrudesce,
Lumea-i rea și scóte vorbe,
și nu o sĕ fie bine,
Decĭ tu Moritz plécă ér,
că aicĭ nu-i pentru tine.
Moritz acum supĕrat,
Drept la măsa a plecat,
Și i-a spus, că el nu póte
o soție sĕ-șĭ găséscă
Căcĭ la tóte tats'o cautā
pricină ca sĕ-l oprescă
Că întâia se 'nrudesce,
ba a doua este soră,
Ba a treia verișóră,
și nu-i póte fi lui noră,
E rușine mamă dragă,
sĕ rĕmân neînsurat
Și la urma urmei mamă,
de căutat m'am săturat;
Mai învață-mĕ matale,
ce sĕ fac, pe cin' sĕ iau
Căcĭ de-i fi și mata contra,
eu la voi nicĭ nu mai stau.
„Moritz! tu credĭ tot lui tat'o,
décă el a fost cu minte
Apoi nicĭ eu n'am fost próstă,
eu i-am luat'o înainte,
Nu crede ce dice Șulem,
c'ar fi tată la Ghidale
Căcĭ acésta nu se póte,
este un lucru chiar prea mare,
Și la urmă chiar de ar fi,
poțĭ sĕ iei din cele trei
Pe orĭ care dintre ele,
alegețĭ pe care vrei,
Căcĭ nicĭ una nu-țĭ e rudă,
fi și tu mai priceput
Eu nu te-am făcut cu Șulem,
ci cu hahamu din Ajud.

14/27 Decemvrie 1904.

De sub Surul.

Cătana și pupăza.

D-a pupăza pupăzea
Și din gură bombănea
Nime nu mĭ-o pricepea,
Numa-on voinic cătănel
Cum pupăza-o audea
Către ea mi-se 'ntorcea
Cu jale mĭ-o agrăia:
„Tu pupăză draga mea
Spune-mĭ ce dor te-a lovit
De mereu mĭ-ai bombănit,
Orĭ dór' mândru te-o lăsat
De mereu mĭ-ai tot sburat
Și mereu mĭ-ai bombănat.
Pupăza îmĭ pupăzea
De nime n'o pricepea
Când de scire îi dedea
Că maică-sa îl jelesce
Tată-so cai potcovesce
Și armele 'șĭ oțelesce
La drum lung sĕ îmĭ pornéscă
Ca pe el sĕ mi-l găséscă,
Intr'o vreme-o pricepea
Că pupăza-i bombănea
Și din graiŭ așa-i grăia:
„Tu pupăză draga mea
Draga mea
Prietina mea
Merĭ, spune-i la mama mea
Frunzuliță de pe iască
Pe min' sĕ nu mĕ jeléscă,
Tata cai nu potcovéscă,
Ca pe min' sĕ mĕ găséscă,
Că pe min' nu m'o găsì
Orĭ cât mi-s'ar trudì,
Și pe min' nu m'a afla
Orĭ și cât mi s'a 'ncerca,
Că io bine 's țeluit
Cu tri glonțe de argint,
Că io bine 's împușcat
Cu glonț aspru 'nveninat,
Din cap n'am o jumĕtate
Din picióre a treia parte
Și din mânĭ a cincea parte,
Și din voinic înflorit
Îs smolit
Îs ciungărit
Mâne, poimâuĭ de murit!

(Aud. în Fărăgău) *Theodor A. Bogdan,*
inv. în Bistrița.

MULTE ȘI DE TÓTE.

O căsătorie prin telefon.

Dilele trecute a avut loc în America — nicĭ că se putea în alt loc — o căsătorie prin telefon. Tînĕra părechе se afla cu martorii în orașul Buffalo, ér preotul în orașul Warrensburg, la o distanță de vre-o 100 mile. Toțĭ cei de față aveau telefónele la ureche. Slujba religiósă a ținut 8 minute și a fost fórte bine audită, deși distanța era cam mare. De alt-fel acéstă căsătorie nu e prima prin telefon în America.

*

O mlaștină călĕtóre.

In districtul Roskommon în Irlanda un teritoriu mlăștinoș în o estindere de maĭ mulțĭ chilometri de lângă satul Cloonshiver s'a pus în mișcare. Aprópe întreg satul a dispărut, mlaștina — décă va călĕtori mai departe — amenință și orașul Castlerea. Călătoria mlaștinei a început Sâmbătă și a ajuns Dumineca până la o jumĕtate de milă. Locuitorii bordeelor înghițite de mlaștină au fugit îngrozițĭ. Autoritățile au dispus, sĕ sape în grabă canalurĭ de derivație pentru a reține mocirla.

*

Fericire nu glumă.

Intr'o casă, în care gâlcéva e permanentă într'o soțĭ, un amic dice nenorocitului bărbat:

— Ce rĕu îmĭ pare, că ai o soție ca aceea pe care o ai!...

— Pentru-ce? îi rĕspunde acesta. Veselia domnesce în casa nóstră mai mult decât îțĭ închipuiescĭ tu. Când nevasta mea se mânie, pune mâna pe ce găsesce și asvârle în mine. Așa e. Décă mĕ nemeresce însĕ rîde îndată satisfăcută, dacă nu mĕ nemeresce, atuncĭ rîd eu și ast-fel rînd pe rînd, suntem amêndoi fórte mulțumițĭ.

Anunțuri de căsĕtorie.

De la 9 până la 12 Decemvrie.

1) Dr. Hilarie Jenei gr. or. candidat de advocat Sibiiu cu Efrosina Neguț gr. or. Brașov. 2) Nicolae Zamfir gr. or., lucrător cu Paraschiva Orghidan gr. or. Brașov. 3) Petru Veres gr. or., agricultor din Nagy Baczon cu Ana Roman gr. or. Brașov. 4) George Țițeiŭ gr. or. lucrător cu Flórea Jugănariŭ gr. or. Brașov.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

Nr. 21415—1904.

PUBLICAȚIUNE

referitóre la prescrierile și ștergerile dărilor de pământ făcute ulterior precum și la aruncurile ce cad asupra acestor prescrierĭ și ștergerĭ pe anii 1900 până la inclusive 1904.

Fiind-că în urma comasării s'a statorit de nou și venitul curat catastral după fie-care parcelă de pământ și fiind-că în urma acestei lucrărĭ s'a arătat că darea de pământ în general trebue urcată: fiind-că mai departe pe anii 1900 până la inclusive 1904 darea de pământ s'a socotit, prescris și încassat pe basa posesiunii ce a avut'o fie-care înainte de comasație.

De aceea s'a făcut o consem-

nare în care e cuprinsă darea de pământ a fie-cărui proprietar de pământ și din care se vede décă sin guraticii proprietarĭ pe anii 1900—1904 au plătit mai mult sau décă mai au ceva de plătit.

Provocăm deci pe toțĭ proprietarii de pământ din 1900—1904 și carĭ mai posed încă și astădĭ proprietate. a-se presenta în sensul ordinului dat de Direcțiunea financiară sub nr. 34990/1904 la perceptoratul orășenesc din Brassó aducênd cu sine cólele de dare spre a li-se induce într'însele plusul ce l'ar fi plătit eventual restul ce ar mai avea de plătit dimpreună cu aruncurile ce cad asupra acestor sume.

Aceste consemnărĭ séu conspecte se vor espune la perceptoratul orășenesc ca sĕ le pótă lua în vedere fie-care proprietar de la 30 Decemvrie 1904 până la inclusive 28 Ianuarie 1905. tot-déuna de la 8 óre diminéța până la 12 óre a. m.

In contra sumelor prescrise în aceste conspecte póte face recurs fie-care interesent până la inclusive 28 Ianuarie 1905. Recursele sunt a-se adresa la comisiunea administrativă a comitatului Brassó dar de presentat le presentéză fie-care la perceptoratul orășenesc al orașului Brassó. Recursele date după acest termin se vor respinge ca întirdiate

Brassó, în 29 Decemvrie 1904.

1—3.1597 *Magistratul orășĕnesc.*

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.